

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FRANSIZCA MÜTERCİM-TERCÜMANLIK BİLİM DALI

FRANSIZCADAKİ ÜNLEMLERİN TÜRKÇEYE AKTARIMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Barış ÖZKAN

Danışman

Doç. Dr. Ziya TOK

Ocak-2021
KIRIKKALE

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BATI DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI
FRANSIZCA MÜTERCİM-TERCÜMANLIK BİLİM DALI

FRANSIZCADAKİ ÜNLEMLERİN TÜRKÇEYE AKTARIMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Barış ÖZKAN

Danışman

Doç. Dr. Ziya TOK

Ocak-2021
KIRIKKALE

KABUL-ONAY

Doç. Dr. Ziya TOK danışmanlığında Barış ÖZKAN tarafından hazırlanan “*Fransızcadaki Ünlemlerin Türkçeye Aktarımı*” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatı Anabilim dalında Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

15/01/2021

Dr. Öğr. Üyesi Onur ÖZCAN (Başkan)

.....

Dr. Öğr. Üyesi Duygu DUMAN (Üye)

.....

Doç. Dr. Ziya TOK (Danışman)

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

.../.../2021

Doç. Dr. Abdussamed YEŞİLDAĞ

Enstitü Müdürü

KİŞİSEL KABUL

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum *Fransızcadaki Ünlemlerin Türkçeye Aktarımı* adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu beyan ederim.

11 Aralık 2020

Barış Özkan

ÖN SÖZ

Uzun ve yorucu bir sürecin sonunda tamamlanmış olan bu tezin yazımında kuşkusuz birçok kişinin önemli katkıları oldu. Eğer onların katkıları olmasaydı bu çalışma tamamlanamayabilirdi.

Bu kişilerden ilki tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Ziya TOK olup, bana her zaman nezaket ve yol gösterici tavrı ile rehberlik ederek engin bilgisini benden esirgemediği için kendisine teşekkürlerimi sunarım.

Lisans eğitimimin ilk yılından bugüne kadar bana güvenen, her daim destek olan, bu tez çalışmasında değerli bilgilerini benimle paylaşan çok değerli hocam Sayın Prof. Dr. İlhami SİĞİRCİ 'ya sonsuz teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Ayrıca zorlu tez yazım sürecinde benden hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen Sayın Sosyolog Minciye SEYHAN 'a teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak bu çalışma boyunca tüm zorlukları benimle göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana destek olan değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZ

ÖZKAN, Barış, “Fransızcadaki Ünlemlerin Türkçeye Aktarımı”, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2021.

Ünlem bir dilde dilbilgisel görev üstlenen ve metne çeşitli anlamlar yükleyen önemli unsurlardan biridir. Genel anlamda her dilde şu ya da bu şekilde bir kullanıma sahip olan ünlem gerek bu özelliği bakımından gerekse farklı işlevsel değerlere sahip olması nedeniyle de evrensel bir nitelik taşır. Öyle ki, yapı ve kullanım olarak dillerde ortak bir görünüm taşıyan ünlemin bir dilden diğerine anlamsal bazı farklılıklar taşıyabileceği de olasıdır. Dolayısıyla birçok dilbilgisel unsurda olduğu gibi, ünlemin de diller arası bağlamda ele alınarak bu tür farklılıkların saptanması hem dil hem de çeviri açısından önem arz etmektedir. Zira diller arasındaki dilbilgisel unsurlarla ilgili farklılıkların çeviride güçlükler oluşturabileceğini söylemek mümkündür.

Bu çalışmanın amacı, ünlemlerin dillere göre anlam farklılıklarını inceleyebilmek için, Fransızcadaki ünlemlerin Türkçeye çevirilerini değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda, çalışmada örneklem olarak ünlem örneklerinin sıkça yer aldığı Molière’in Cimri (Fr. L’Avare) adlı eseri incelenmiştir. Bu yazınsal örneklem üzerinden Fransızca ünlem türlerinin saptanması ve bu ünlemlerin Türkçeye çevirileri betimlemeli çeviri açısından irdelenmiştir. Yöntem olarak öncelikle örneklemden hareketle Fransızcadaki ünlem türleri ve bu ünlemlerin kullanımları belirlenmiştir. Ardından saptanan ünlem türleri çizelgeler üzerinde gösterilerek bu ünlemlerin Türkçeye çevirileri konusunda değerlendirmelere yer verilmiştir. Son olarak Fransızcada yer alan ancak Fransızca-Türkçe sözlüklerde Türkçe karşılıkları bulunmayan sekiz ünleme de Türkçe karşılık önerileri sunulmuştur. Buna ek olarak çalışmanın sonunda Fransızca-Türkçe Ünlemler Sözlüğü yer almaktadır. Çalışmanın genel anlamda çeviri çalışmalarına ve yabancı dil öğrenimine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ünlem, ünlem türleri, çeviri, Molière, çeviribilim.

ABSTRACT

ÖZKAN, Barış, “Translation of Interjections in French into Turkish”, Master Thesis, Kırıkkale, 2021.

Interjection is one of the important elements that assume a grammatical task in a language and give various meanings to the text. In general, interjection, which has a usage in every language in one way or another, is universal in terms of this feature. In this context, it is possible that interjection, which has a common structure in languages in terms of structure and usage, may have some semantic differences from one language to another. Therefore, as with many grammatical elements, the determination of such differences by considering the interjection in the context of the languages is important both in terms of language and translation. It can be said that the differences in grammatical elements between languages may cause difficulties in translation.

The aim of this study is to evaluate the translation of interjections from French into Turkish in order to examine the differences in meaning of the interjections according to languages. In line with this purpose, Molière's playwright named The Miser (Fr. L'Avare), in which interjection examples are frequently seen, was examined as a sample in the study. Based on this literary sample, the determination of French interjection types and their translation into Turkish were examined from the point of descriptive translation. First of all, the types of interjection in French and their uses were determined based on the sample. Then, in line with the identified the types of interjections, the translations of these interjections into Turkish were shown on the charts, and evaluations were made on which interjection and how it was translated. Finally, for Turkish equivalents and suggestions were made for eight interjections in French that do not have Turkish equivalents. In addition to that, French-Turkish Interjections Dictionary is also included at the end of the study. It is expected that the study will contribute to foreign language learning in general and translation studies in particular.

Keywords: Interjection, types of interjection, translation, Molière, science of translation.

KISALTMALAR

HM: Hedef Metin

KM: Kaynak Metin

ÇİZELGELER

Çizelge 1. Fransızca-Türkçe Birincil Ünlemler	6
Çizelge 2. Fransızca-Türkçe İkincil Ünlemler	8
Çizelge 3. Fransızca-Türkçe Bileşik Ünlemler	10
Çizelge 4. Oh! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	16
Çizelge 5. Ah! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	17
Çizelge 6. Hélas! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	18
Çizelge 7. Hé Ünleminin Türkçeye Çevirisi	19
Çizelge 8. Euh! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	20
Çizelge 9. Haye! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	21
Çizelge 10. Ô! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	22
Çizelge 11. Oh! Oh! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	23
Çizelge 12. Holà! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	24
Çizelge 13. Mon Dieu! Ünleminin Türkçeye Aktarımı	26
Çizelge 14. Au voleur ! A l'assassin ! Au meurtrier ! Justice ! Juste ciel ! Ünlemlerinin Türkçeye Çevirisi	27
Çizelge 15. Comment! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	28
Çizelge 16. Tant mieux! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	29
Çizelge 17. Que diable! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	30
Çizelge 18. Adieu! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	31
Çizelge 19. Bon! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	32
Çizelge 20. Ma foi! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	33
Çizelge 21. Parbleu! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	34
Çizelge 22. Comment diable! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	35
Çizelge 23. Tout beau! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	36
Çizelge 24. Morbleu! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	36
Çizelge 25. Ouais! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	37
Çizelge 26. Ô Ciel! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	38
Çizelge 27. Eh quoi! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	39
Çizelge 28. Eh bien! Ünleminin Türkçeye Çevirisi	40
Çizelge 29. Çeviri Önerisi	41
Çizelge 30. Fransızca-Türkçe Ünlemler Sözlüğü	48

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
ÖZ.....	II
ABSTRACT.....	III
KISALTMALAR	IV
ÇİZELGELER	V
İÇİNDEKİLER	VI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. FRANSIZCA ÜNLEMLER.....	4
1.1. Birincil ünlemler.....	5
1.2. İkincil ünlemler	7
1.3. Bileşik ünlemler	10
İKİNCİ BÖLÜM	12
2. FRANSIZCADAKİ ÜNLEMLERİN TÜRKÇEYE AKTARIMLARININ İNCELENMESİ	12
2.1. Molière	13
2.2. Cimri.....	14
2.3. Sabahattin Eyüboğlu.....	15
2.4. Birincil ünlemlerin aktarımı	15
2.5. İkincil ünlemlerin aktarımı	25
2.6. Bileşik ünlemlerin çevirisi.....	38
2.7. Çeviri önerileri	41
SONUÇ.....	43
KAYNAKÇA	45
EKLER.....	48

GİRİŞ

İnsanlar arasındaki en önemli iletişim aracı olan dil, bu niteliği sayesinde başlangıçta sözlü, daha sonra ise yazılı biçimde varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Berke Vardar'a göre dil "belli bir insan topluluğuna özgü, çift eklemli sesli göstergeler dizgesidir" (2002: 71). Toplumda bir uzlaşma sonucunda oluştuğu ve şekillendiği kabul edilen dil, geçmişten bugüne sürekli gelişme ve değişim içindedir. Bu yapıyla dinamik bir görünüme sahip olan dil canlı bir varlık olarak kabul edilir. Aksan dili "herhangi bir toplumun, ulusun bireyleri arasında anlaşma sağlayan yerleşik dizge" olarak ifade eder (2007: 51). Dilde bir toplumdan diğerine genel anlamda dilbilgisel, sözdizimsel ve anlamsal olmak üzere birçok yönden benzerlikler olduğu gibi farklılıkların da olduğu bir gerçektir. Örneğin aynı dil ailelerine mensup olan dillerde genellikle sözdizimi birbirine benzerken farklı dil ailelerine mensup diller arasında bu konuda belirgin farklılıklar söz konusudur.

Diller arasındaki farklılıklara başka bir örnek olarak dilsel unsurlar verilebilir. Zira dili meydana getiren birtakım unsurlar bir dilden diğerine anlamsal farklılıklar içerse de benzerlikler de barındırır. Tüm bu farklılıklar ve benzerlikler çeviri açısından oldukça önem arz etmektedir. Zira çeviri diller arası etkileşimin en temel unsurlarından biridir. Başka bir ifadeyle, toplumlar arasında kurulacak olan iletişimin sağlanabilmesi için kullanılan araçlardan biri de çeviridir. Çeviri, Lederer'e göre "kaynak metnin anlaşılması, dilbilimsel yapısının çözümlenmesi ve bu yolla elde edilen düşünceleri ve duyguları başka bir dilde ifade etmekten ibarettir" (1994: 11). Bu tanıma bakıldığında, çevirinin aşamalardan oluşan bir süreç olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, bu aşamaların içerikleri konusunda farklı görüşler olduğu da bir gerçektir. Bu kapsamda çeviri tarihi incelendiğinde, ilk olarak ilkel yöntem şeklinde tanımlanan sözcüğü sözcüğüne çeviri yönteminin kullanıldığı bilinmektedir. Özellikle kutsal metin çevirilerinde başvurulan bu yöntem çeviri tarihinde uzunca bir dönem süregelmiştir. Daha sonra kaynak metinde anlam incelemeleri ağırlık kazanmış ve buna bağlı olarak anlamın çevirisine doğru bir yönelim gelişmiştir. Bununla birlikte, çeviriyle ilgili somut anlamda kuramsal çalışmaların 1970'li yıllardan sonra ivme kazandığını söylemek mümkündür. Gideon Toury'nin öncülüğünü yaptığı betimleyici çeviri çalışmalarıyla birlikte, çeviri eylemi ürün, süreç ve işlev bakımından değerlendirilmiştir. 1970'li yılların sonlarına doğru çevirinin sadece kaynak dil odaklı

olmadığı, bu süreçte başka unsurların da yer aldığı düşünceye göre çoğul dizge kuramı geliştirilmiştir. “Giderek hedef odaklılığa doğru yönelen bir yaklaşımın baskın olduğu o dönemlerde hedef odaklı ve eylem odaklı çeviri kuramları ağırlık kazanmaya başlamıştır” (Tok, 2020: 396). Çeviride her metnin bir amaca yönelik olduğu ve dolayısıyla çevirinin bir amaç taşıdığı ilkesinden hareketle Skopos kuramı geliştirilerek çeviri daha işlevsel bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Anlam ve bağlamın daha fazla dikkate alınmaya başlanmasıyla çeviri işlemi hala üzerinde incelemelerin devam ettiği önemli bir alan olarak varlığını sürdürmektedir.

Tüm dillerde önemli bir unsur olarak kabul edilen, bazen tonlamalar bazen de insanın sevinç, keder, şaşkınlık, mutluluk gibi çeşitli duygularını ifade etmede başvurduğu ünlemler gerek yazılı gerekse sözlü eserlerde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Ünlemler insan ve doğa arasındaki ilişkiden doğan iletişimin birer ürünüdür. Dolayısıyla, ünlemler doğadaki seslerin taklit edilmesiyle de oluşabilir. Ünlemler sesler yoluyla dilde pek çok anlam ifade edebildiği gibi soru sorma, onaylama, emretme, çağırma ve benzeri gibi farklı işlevleri bulunan öğelerdir. Tür olarak ise her dilde benzer biçimde yer alan ünlemler bu açıdan evrensel bir olgu niteliği taşısa da anlam açısından farklılıklar içerebildiği düşünüldüğünde ünlemlerin incelenmesi ve farklı dillerdeki eşdeğerliklerinin incelenmesi önem arz eder. Özellikle farklı dil ailelerine mensup olan dillerde ünlemlerle ilgili benzerliklerin ve farklılıkların daha belirgin olabileceği değerlendirilmiştir. Bunun için bu çalışmada Fransızcada yaygın kullanılan ünlemlerin Türkçedeki karşılıkları çeviri açısından incelenmiştir. Bunun için iki bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde Fransızcadaki ünlem türleri ele alınmış ve ünlemlerin kullanılışları üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde birincil, ikincil ve bileşik olmak üzere üç başlıkta ele alınan ünlemler, örneklerle açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümü uygulamaya yönelik bir incelemeden oluşmaktadır. Bu bölümde Fransızcadaki ünlemlerin Türkçeye çevirileri üzerinde durulmuştur. Bu amaçla, ünlemlerin bir örneklem üzerinden değerlendirilmesinin daha uygun olacağı düşünülmüş ve örneklem olarak ünlü Fransız tiyatro oyun yazarı olan Molière’in klasiklerinden *Cimri* adlı yapıt incelenmiştir. Karşılaştırmalı çeviri incelemelerinin yapılması için bu eserin Türkçeye Sabahattin Eyüboğlu tarafından yapılan çevirisi seçilmiştir. İkinci bölümde öncelikle kaynak metinde geçen ünlemler incelenmiş olup, Fransızcada yaygın olarak kullanılan ünlemler seçilmiştir. Ardından seçilen bu ünlemlerin hedef metindeki karşılıkları saptanarak çeviri üzerine değerlendirmeler

yapılmıştır. Son olarak gerek çevrimiçi gerekse basılı Fransızca-Fransızca sözlüklerde yer almalarına rağmen Türkiye’de yaygın olarak kullanılan Tahsin Saraç’ın Fransızca-Türkçe Büyük Sözlük’ünde geçmeyen, dolayısıyla Türkçe karşılıkları bulunmayan bazı ünlemlere karşılık gelebilecek öneriler sunulmuştur.

İnceleme bölümüne geçmeden önce, ünlemlerin türlerinin ele alınması çalışmanın daha anlaşılabilir olmasına katkı sağlayacaktır. Bu nedenle öncelikle Fransızca Ünlemler başlığı altında Fransızcada ünlemin tanımı ve türleri kısaca ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FRANSIYZCA ÜNLEMLER

Fransızca karşılığı “Interjection” olan ünlem teriminin Türkçede “nida” ve “ünlem” olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu terim araya atılan anlamına gelen Latin kökenli “interjedio” sözcüğünden Fransızcaya geçen bir sözcük olmakla birlikte Fransızca dilbilgisi kaynaklarında dilbilgisi kuralı olarak açıklanan bir terimdir. Wilmet’in *Eleştirel Fransızca Dilbilgisi* kitabında “interjection” terimine ilişkin “arasına atılmış” anlamında “*mot jeté entre deux*” tanımlaması yapılmış ve bu terimin Latince “inter” (*Fr. Entre, Tr. Arasına*) ve “iacere” (*Fr. Jeter, Tr. Atmak*) sözcüklerinden oluştuğu açıklanmıştır (1997: 501). “*Mot jeté entre deux*” tanımlamasında geçen “deux” (*Tr. İki*) sözcüğünün hangi anlamda kullanıldığını irdelemek konuya açıklık sağlayacaktır. Bu sözcük ünlemin nerede yer alabileceğini göstermektedir. Swiatkowska’ya göre “ünlem bir cümlenin iki bölümü arasına, bir diyalogun iki bölümü arasına, bir metnin iki bölümü arasına ve hatta söylenenlerin arasına gelir” (2006: 49). Bu açıklamalardan Fransızca “interjection” teriminin kökeninin Latinceye dayandığı ve bu terimin “araya atılan” anlamı taşıdığı saptanmıştır.

Fransızcada ünlemlerin açıklanmasına ilişkin birçok tanım mevcuttur. Bosquart’a göre, “Ünlemler, kişisel bir duyguyu ifade eden değişmez bir sözcük veya sözcük grubudur” (1998: 247). Bosquart tanımında ünlemlerin kişisel bir duyguyu ifade ettiğini vurgulamıştır. Bu tanımda geçen “sözcük ya da sözcük grubudur” ifadesi ünlemlerin hem bir sözcükten hem de birden fazla sözcükten oluşabildiğini göstermektedir. Ayrıca, ünlemlerin değişmez bir unsur olması cümle dışı bir öge olduğunun göstergesidir. De Villers’e göre ise “Ünlemler, konuşan kişinin duygusal tepkisini (sürpriz, korku, neşe, keder, vb.) ifade eden bir sözcük ya da bir sözcük grubudur” (2009: 91). Dolayısıyla ünlemlerin türlü duygular neticesinde ortaya çıktığını ifade etmek mümkündür. Yapılan bu tanımda dilbilgisel özelliklerden çok, duygu durumunun ön planda olduğu anlaşılmaktadır. Porée, “ünlemlerin bir duyguyu, bir hissi ve bir şaşkınlığı ifade etmek için kullanılan sözcükler” olduğunu ifade eder (2011: 147). Christophe’a göre ise ünlemler, konuşmacının güçlü bir duygusuna tanıklık eden ifadelerdir (2013: 127). Bu tanım da yukarıda yapılan benzer tanımlamaları destekler niteliktedir. Bunların dışında ünlemler doğadaki seslerin taklit edilmesiyle de oluşabilir. Bir sesi taklit eden sözcükler olarak yansıma sözcükler (*Fr.*

Les onomatopées) genellikle bir ünlem görevi görür (Laporte ve Rochon, 2011: 335). Grevisse'in yaptığı tanımda ise ünlemler, “ruhun bir hareketini, bir düşünce durumunu, bir emri, bir uyarıyı ve bir çağrıyı ifade etmek için konuşma esnasında ortaya atılan bir tür haykırış” olarak ifade edilmektedir (1969: 1027). Yapılan diğer tanımlarda ön görülen duygu durumundan farklı olarak ünlemlerin burada emir, uyarı, çağrı vb. gibi işlevlerinin de olduğu ortaya konmaktadır. Dolayısıyla, yukarıda yapılan tanımlara istinaden ünlemlerin tanımına ilişkin bir öneride bulunmak yerinde olacaktır. Ünlemler insanın çeşitli duygu ve hislerine tercüman olan, kimi zaman konuşma anında emir, soru sorma, çağırma ve benzeri gibi türlü işlevler kazanabilen, kimi zaman ise doğadaki seslerin taklit edilmesiyle oluşan sözcük ya da sözcük öbekleridir.

Ünlemlerin sınıflandırılması uzun yıllardır dilbilimcilerin üzerinde çalıştıkları bir sorunsal olmuştur. Bu sorunsal üzerine çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Fransızcada ilk kabul gören sınıflandırma ünlemlerin iki türde olduğu yönündedir. Birincisi, yansıma sözcük kökenli (*Fr. D'origine onomatopéique*) olan ve “Birincil Ünlemler” (*Fr. Les interjections primaires*) şeklinde adlandırılan ünlemler; ikincisi ise, yansıma sözcük olmayan (*Fr. D'origine non onomatopéique*) ve “İkincil Ünlemler” (*Fr. Les interjections secondaires*) olarak adlandırılan ünlemlerdir (Halté, 2013: 118-122). Bu sınıflandırma birincil ve ikincil olmak üzere iki türde yapılmış ve sınıflandırmanın yapılmasında yansıma sözcük kökenli olanlar ve olmayanlar ayırımından yararlanılmıştır. Barbéris de bu sınıflandırmayı benimsemiş ve yaptığı sınıflandırmada “yansıma sözcük olan ünlemler (*Fr. Les interjections onomatopéiques*) ve yansıma sözcük olmayan ünlemler (*Fr. Les interjections non onomatopéiques*)” olarak benzer şekilde iki türe ayırmıştır (1992: 52).

1.1. Birincil ünlemler

Birincil ünlemler yalnızca ünlem olarak kullanılan bireysel sözcük ya da seslerdir. Bu tür ünlemlerin tek başlarına anlamları yoktur, fakat bağlamda farklı ifadeler oluşturabilirler (Ameka, 1992: 105). Bir veya iki heceden oluşan kısa sözcüklerdir (Fleck, 2008: 103). Dolayısıyla, birincil ünlemlerin (örneğin: ah, oh, hé, hélas vb.), konuşmacının belirli bir olaya istemsiz bir şekilde ani tepkisini ifade ettiği ve seslerden oluştuğu görülmektedir. Yansıma sözcük kökenli oldukları için sözdizimsel yapıların içerisine girmedikleri anlaşılmaktadır. Açıklamak gerekirse, fiil, sıfat ve benzeri gibi

konuşmanın diğer bölümleriyle bir araya gelerek yeni yapılar oluşturmazlar. Başka bir deyişle, ünlemlerin, başka bir sözcük sınıfından türetilmediği, yalnızca seslerden türetilen tek veya iki heceli sözcüklerden oluştuğu görülmektedir. Aşağıdaki çizelgede Fransızcada yaygın olarak kullanılan ve örneklem üzerinden saptanan birincil ünlemler ve Türkçe karşılıkları verilerek bu ünlemlerin hangi bağlamlar içinde yer aldığı açıklanmıştır.

Çizelge 1. Fransızca-Türkçe Birincil Ünlemler

Fransızca	Türkçe	Kullanıldığı bağlamlar
Ah !	Ah! Aman! Canım... Evet, tabii! Eyvah! Fenayım! Ha bak! Ne münasebet! Nerede! Sen gel de... Vay! Yoo!	Şaşkınlık Endişelenmek Sevgi göstermek Onaylamak Endişelenmek Korkmak Suçlamak Şaşırmak Yakınmak Karşılaştırmak Şaşırmak Reddetmek
Euh !	Ne dediniz?	Anlamamak
Haye !	Öf be!	Öfkelenmek
Hé !	A a! Dur be! Dur yahu! Ha! Ne dedin? Ne o? Ne oluyor?	Şaşırmak Korkmak Korkmak Yanlış anlamak Öfkelenmek Şüphelenmek Öfkelenmek

Hélas !	Ah! Eyvahlar olsun! Olur şey değil! Hey Allahım! Neden de söz mü canım?	Üzölmek Acımak Şaşkınlık Endişelenmek Şaşırmak
Holà !	Hey! Durun bakalım!	Uyarmak
Ô !	Ah! Canım...	Öfkelenmek Özlemek
Oh !	Aman! Nah işte! Hoppala!	Öfkelenmek İşaret Etmek Şaşırmak

Çizelgede de göröldüğü gibi, birincil ünlemler çoğunlukla Türkçede benzer anlamlar içeren ve benzer bağlamlarda kullanılan ünlemlerdir. Bununla birlikte, sonraki bölümde bazı birincil ünlemlerin bağlama göre farklı anlamlar da içerebildiği konusu da irdelenmiştir.

1.2.İkincil ünlemler

İkincil ünlemler, farklı dilbilgisi sınıflarına ait sözcük veya sözcük gruplarına dayanarak ünlem halini almış sözcüklerdir (Ballard, 2003: 236). Yazılı ve sözlü eserlerde bağımsız bir anlama sahiptirler, ancak geleneksel olarak, bir zihinsel tutumu veya durumu ifade etmek için kullanılırlar (Ameka, 1992: 111). Bu tür ünlemlerin isimler, sıfatlar, zarflar ve fiiller gibi sözcüksel öğelerden türeyerek ünlem değeri kazandığı görölmektedir. Aşağıdaki çizelgede Fransızcada yaygın olarak kullanılan ve örnekleme üzerinden saptanan ikincil ünlemler ve Türkçe karşılıkları verilerek bu ünlemlerin hangi bağlamlar içinde yer aldığı gösterilmiştir.

Çizelge 2. Fransızca-Türkçe İkincil Ünlemler

Fransızca	Türkçe	Kullanıldığı bağlamlar
A la bonne heure !	Canıma minnet!	Kabul etmek
A l'assassin !	Adam öldürüyorlar!	Korkmak
Adieu !	Uğurlar olsun! Hadi eyvallah!	Öfkelenmek Ayrılmak
Allez !	Hadi canım sende!	İnanmamak
Au meurtrier !	Can kurtaran yok mu?	Korkmak
Au voleur !	Yetişin! Hırsız var!	Korkmak Korkmak
Bon !	Hay ömrüne bereket!	Sevinmek
Ciel !	Hey ulu Tanrım!	Sitem etmek
Comment diable !	Vay namussuz!	Öfkelenmek
Comment !	Vay! Yok canım da söz mü? Bu da nesi? Ne dedin?	Şaşkınlık Desteklemek Öfkelenmek Öfkelenmek
Grande merveille !	Olur şey değil!	Şaşkınlık
Juste ciel !	Allah yok mu?	Yakınmak
Justice !	Hak adalet nerede?	Sitem etmek
Paix !	Uzatma! Yeter artık!	Öfkelenmek Öfkelenmek
Peste !	Canın cehenneme!	Öfkelenmek
Ma foi !	Vallahi! Aman!	Acımak Korkmak

Mon dieu !	Hadi canım sende! Ah, ah! Allah Allah! Aman! Sen bana bırak Elbette canım! Canım... Kusura bakma ama...	Öfkelenmek Acımak Öfkelenmek Öfkelenmek Özgüven Onaylamak Sevgi göstermek Öfkelenmek
Morbleu !	Hay Allahım! Hayret bir şey ya!	Öfkelenmek Öfkelenmek
Ouais !	O ne ? Bak hele!	Endişelenmek Öfkelenmek
Par ma foi !	Aman! Aşk olsun!	Öfkelenmek Üzölmek
Que diable !	Hey Allahım! Dur yahu!	Şaşkınlık Öfkelenmek
Quoi !	Olur şey değil! Ne?	Öfkelenmek Şaşkınlık
Tant mieux !	İyi ya! Aman ne iyi!	Önemsememek Sevinmek
Tout beau !	Biraz yavaş!	Öfkelenmek

Çizelgede de göröldüğü gibi, ikincil ünlemler çoğunlukla Türkçede benzer anlamlar içeren ve benzer bağlamlarda kullanılan ünlemlerdir. Bununla birlikte, Fransızcadaki ikincil kategorideki bazı ünlemlerin kullanıldığı bağlama göre Türkçede birden fazla anlama geldiği görölmektedir. Bir sonraki bölümde bazı birincil ünlemlerin ikincil

ünlemlerle birlikte kullanılarak oluşturduğu bileşik ünlem örnekleri çizelge üzerinde gösterilmiştir.

1.3.Bileşik ünlemler

Birincil ve ikincil ünlemlerin dışında, bu iki ünlem türünün birlikte kullanımının söz konusu olduğu bileşik ünlemler de mevcuttur. Örnek olarak: Oh mon Dieu! Eh bien! Ah bon! verilebilir. Bu örneklerde görüldüğü gibi, Fransızcada sık kullanılan “Oh mon Dieu!” (Tr. Aman Tanrım!) ünlem ifadesindeki “Oh!” ünlemi bir birincil ünlemdir, ancak “Mon Dieu!” ünlemi ise ikincil ünlemdir. Dolayısıyla, buradan hareketle, Fransızcada birincil ünlemlerin ikincil ünlemler ile bir arada kullanımının mümkün olduğu görülmektedir. Aşağıdaki çizelgede bu tür kapsamına giren bileşik ünlemlere örnekler verilmiştir.

Çizelge 3. Fransızca-Türkçe Bileşik Ünlemler

Fransızca	Türkçe	Kullanıldığı Bağlamlar
Ah mon dieu !	Aman yarabbi!	Şaşkınlık
	Olur şey değil!	Şaşkınlık
Eh bien !	Nasılmış!	Alay etmek
	Peki!	Kabul etmek
	Durun!	Sona erdirmek
	Bakın...	Açıklamak
	Ee peki?	Meraklanmak
	İyi ya!	Onaylamak
	Öyleyse...	Onaylamak
	Zararı yok!	Kabul etmek
Eh quoi !	Ne yapıyorsunuz?	Şaşkınlık
	Aman etmeyin!	Uyarmak
Hé quoi !	Ne oluyor?	Öfkelenmek

Ô Ciel !	Hey Ulu Tanrı!	Öfkelenmek
----------	----------------	------------

Çalışmada buraya kadar Fransızca ünlemlerin tanımı ve türlerine kısaca değinilmiştir. Bundan sonraki bölümde ise Fransızcadaki ünlemlerin Türkçeye aktarımları irdelenecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. FRANSIZCADAKİ ÜNLEMLERİN TÜRKÇEYE AKTARIMLARININ İNCELENMESİ

Bu bölümde Fransızcada sık kullanılan ünlemlerin Türkçeye aktarımları incelenmiştir. Bu kapsamda, ünlemleri tespit ederken Klasisizm yazarlarından Molière'in ünlü tiyatro eseri *L'Avare* (*Tr. Cimri*) ve bu eserin Sabahattin Eyüpoğlu tarafından yapılan Türkçeye çevirisi tercih edilmiştir. Bu eserin tercih edilmesindeki en önemli etkenlerden biri ünlem kullanımlarının yaygın olarak yer alması sayılabilir.

Çalışma kapsamında tiyatro çevirisi kavramına değinmenin yerinde olacağı kanısındayız. Tiyatro çevirisi diğer çeviriler gibi hermeneutik bir edimdir. Kaynak metnin ne dediğini anlamak için hedef-dil ve kültürden yola çıkarak sorular sormak ve metni 'mal edinmek' gerekir. Oyun çevirisi, kaynak metni yorumlamak, kökeni ve kaynağıyla gösterdiği tüm farkı anlamak için kaynak dildeki metni hedef dile ve kültüre doğru çekmekten oluşan yorumsal bir edimdir (Maral, 2010: 20).

Yazınsal metinlerin çevirisinde açıklığa kavuşturulması gereken ilk nokta çevirmenin basit bir kod çözücü mü yoksa bir kriptanalist mi, yani bir yaratıcı mı olduğudur. Her dilin, her toplumun kendine özgü söyleyiş biçimleri, algılayışları, gerçekleri vardır. Özellikle yazın alanı söz konusu olduğunda, çeviri, amaç dildeki söz konusu gerçekleri bulmak demektir. Tiyatro metni de roman ve şiir gibi yazınsal bir tür olduğundan dolayı burada da çevirmenin yaratıcı olması beklenir (Ertem, 1994:136). Dolayısıyla edebi metin çevirisi dilde belirli seviyeye gelindiğinin göstergesidir. Edebi metni doğru çevirmek yetmez, onu güzelleştirmedikçe anlam ve estetiği ortaya konmuş olmayacağı söylenebilir.

Elbette Fransızcadaki tüm ünlemleri tek bir eserde bulmak olanaksızdır. Bu nedenle bu eser, çalışmamızda bir örneklem olarak kullanılmıştır. İnceleme kısmında, ilk olarak birincil, ikincil ve bileşik ünlemlerin örnek üzerinden tespiti yapılmıştır. Ardından çizelgenin sol sütununda kaynak metinde geçen ünlemin yer aldığı tümce verilmiş ve bunun için "KM" kısaltması tercih edilmiştir. Karşı sütunda ise ünlemin çevirisi hedef metin başlığı altında "HM" kısaltmasıyla verilmiştir. Bu bağlamda seçilen örneklem üzerinden Fransızca ünlemler ve Türkçe çevirileri incelenerek çeviri konusunda saptamalara ve bazı önerilere yer verilmiştir. İncelemede birincil

ünlemlerin çevirisi için sekiz ünlem, ikincil ünlemlerin çevirisinde on yedi ve bileşik ünlemlerin çevirisinde ise üç örnek değerlendirilmiştir. Eserde geçen birincil ünlemler ve bileşik ünlemler genellikle aynı ünlemler olduğundan bu ünlemlerin tekrar edilmesinin gerekli olmadığı sonucuna varılmıştır. Eserde yer alan ikincil ünlemlerde ise çeşitliliğin birincil ünlemlere ve bileşik ünlemlere göre daha fazla olmasından dolayı değerlendirilen örnek sayısının da birincil ve bileşik ünlemlerden fazla olması uygun görülmüştür. Çeviri incelemelerine geçmeden önce, çalışmada örneklem olarak ele alınan Cimri adlı eser, bu eserin yazarı Molière ve bu eseri Türkçeye çeviren Sabahattin Eyüboğlu hakkında kısaca bilgi vermek çalışmanın içeriği bakımından gerekli görülmüş ve aynı zamanda özellikle çeviri bağlamında yapılan incelemelerin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

2.1.Molière

Gerçek adı Jean-Baptiste Poquelin olan Molière 1622-1673 yılları arasında yaşayan ünlü Fransız oyun yazarı ve oyuncudur. Molière, Fransa sarayının mobilyacısı olan Jean Poquelin ile bir zengin burjuva ailesinin kızı olan Marie Cresse'nin oğludur. Molière on yaşındayken annesi Marie vefat etmiştir. Babası ile Paris'te zengin burjuvaların oturduğu Rue Saint-Honoré'de yaşamıştır. İlkokul eğitimini Paris'te tamamladıktan sonra lise eğitimini Paris'in en iyi okullarından Collège de Clermont 'da almıştır. Lise eğitiminin ardından Orleans'ta hukuk eğitimi alır. Hukuk eğitimi almasına karşın avukatlık yapmamış, 1643 yılında Madeline Bejart adlı bir oyuncu ile Illustre Théâtre adında bir tiyatro kurmuştur. Uzun yıllar köy köy gezerek oyunlar sergilemiştir. Molière adlı bir köyde oyununu sergilerken bu adı çok sever ve kendi adına Molière adını vermiştir. Oyunlarıyla her tür insana hitap eden Molière sahne aldığı bir gün Kral tarafından seyredilir ve artık sarayda oyunlarını sergilemeye başlar. Bir gün oyun esnasında hastalanır ve oyuna devam ederken sahnede hayatını kaybetmiştir.

Molière Fransız halkının gündelik yaşamından etkilenerken oyunlarında Fransız toplumunun yüzünü yansıtmıştır. Yaşadığı çağı aşan modern bir komedi anlayışını benimseyen Molière güldürürken düşündürülen bir komedi üslubu geliştirmiştir. Birçok eser kaleme almıştır. Eserlerinden biri olan Cimri oyunu ile birlikte ünü tüm dünyaya yayılmıştır. Yayımlanan eserleri pek çok dile çevrilmiştir. Günümüzde Klasisizm akımının öncülerinden biri olarak sayılmaktadır.

2.2.Cimri

Cimri, Molière'in tüm dünyada tanınmasını sağlayan en ünlü eseridir. Bu oyun beş perdeden oluşmaktadır. Klasisizm akımının birçok dile çevrilmiş en önemli eserlerinden biridir. Eserdeki olaylar, yirmi dört saatlik bir dilim içinde gerçekleşir. Eserin biçemi sanatlı bir dildir. Eserin ana karakteri olan Harpagon, o dönemin burjuva tipini ve paraya olan tutkusunu yansıtmaktadır. Eser içindeki komik unsurlar Harpagon'un cimriliği üzerinden gerçekleşir. Eserde geçen karakterler incelendiğinde ana karakter Harpagon cimri bir kişiliğe sahip ve parayı canından daha çok seven biridir. Para harcamamak onun için hayatın en önemli ilkesidir. Cimri olduğu herkes tarafından bilinir. Harpagon'un oğlu olan Cléante babasının tersine paraya çok önem vermeyen biridir. Babasından para alamadığı için tefecilerden aldığı borçlar ile ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Ayrıca Mariane'ı sevmektedir. Harpagon'un kızı olan Élise, Valère ile gizli bir ilişki yaşamaktadır. Cléante gibi, başka kişilerden aldığı borçlar ile ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Valère, Élise'e âşık olduğu için Harpagon'un uşağı olmayı tercih eden biridir. Çünkü sürekli Harpagon'u destekleyerek gözüne girmeye çalışır. Aslen zengin bir aileden gelmektedir. Fakat bir gemi kazasında ailesini kaybetmiştir. Anselme'in oğlu ve Mariane'ın erkek kardeşidir. Annesi ile yaşayan yoksul bir kız olan Mariane Cléante'ı sevmektedir. Aslen zengin bir ailenin mensubudur. Fakat bir gemi kazası neticesinde kardeşi ve babasını kaybetmiş, annesi ile yoksul bir hayat sürmeye başlamıştır. Anselme'in kızı ve Valère'in kız kardeşidir. Cléante'in uşağı olan La Flèche Harpagon'un sakladığı altınları çalan kişidir. Anselme zengin biridir. Harpagon, Anselme ile Élise'i evlendirmek istemektedir. Anselme oğlunun Valère ve kızının Mariane olduğunu anlayınca her şey değişmektedir. Düzenbaz bir kadın olan Frosine çöpçatanlık yaparak insanlardan para almaya çalışan biridir. Harpagon talebi üzerine Harpagon ile Mariane'in evliliklerini ayarlamaya çalışmaktadır. Harpagon'dan para alacağını umut etse de hiçbir şey alamaz. Jacques Usta Harpagon'un hem şoförü aynı zamanda aşçısıdır. Eserde bu karakter dışında olay örgüsüne bir etkisi olmayan rollere sahip; Brindavoine, La Merluche, Claude Kadın, Komiser ve Simon Efendi gibi karakterler de mevcuttur. Eserin konusu incelendiğinde ise "cimrilik" üzerine yazılan bir eser olduğu görülmektedir. Eserde içerik olarak zengin bir insanın cimriliğinden dolayı sergilediği tuhaf davranışlar söz konusudur. Zira Molière'in burada Paris burjuvasının para tutkusunu ön plana çıkarmak istediği anlaşılmaktadır. Ayrıca, Molière'in bu tiyatro eserinde, olay örgüsünü seyirciye daha

keskin bir biçimde ifade etmek için çok sayıda ünlem içeren bir sahne dilini tercih ettiği söylenebilir.

2.3.Sabahattin Eyüboğlu

Türk yazın hayatının en önemli yazarlarından olan Sabahattin Eyüboğlu, 1908 tarihinde Trabzon- Akçaabat'ta doğmuştur. Sanatçı bir ailen gelen Eyüboğlu'nun ağabeyi Bedri Rahmi Eyüboğlu Türk yazınsal alanın önemli şairlerinden biridir. Eyüboğlu, ilk öğrenimini Kütahya'da, lise eğitimini de Trabzon'da tamamlamıştır. Daha sonra üniversiteye öğretim üyesi yetiştirmek için açılan bir eğitimin sınavına katılır. Bu sınavı kazandıktan sonra Fransa'nın birçok üniversitesinde dil, estetik ve edebiyat alanında önemli dersler alır. Fransa'dan sonra İngiltere'ye giderek İngiliz Dili ve Edebiyatı alanında çeşitli araştırmalar yapar. Türkiye'ye döndükten sonra çeşitli üniversitelerde akademisyen olarak görev alır. Altı yıl akademisyenlik yaptıktan sonra görevinden ayrılarak çeşitli kurumlarda dersler vermeye başlamış ve birçok tercüme bürosunda çalışmıştır. Tekrar Fransa'ya gitmeye karar veren Eyüboğlu bir süre Fransa'da yaşadıkten sonra Türkiye'ye geri dönerek tekrar akademisyenlik görevine geri dönmüştür. Ülkeye geri dönen Eyüboğlu, çeşitli gazetelerde yazarlık yapmaya başlayarak yazın hayata giriş yapmıştır. Önemli yazarlarla birlikte önemli eserler vermiştir. Çok yönlü bir yazar olan Eyüboğlu çeviri alanında da büyük başarılar imza atarak Türk yazınına *Cimri* gibi önemli eserler kazandırmıştır. Eyüboğlu, *Cimri* adlı tiyatro eserini 1961 yılında çevirmiştir. Bununla birlikte ardında çok sayıda önemli eser bırakan Eyüboğlu, 1973 yılında İstanbul'da hayatını kaybetmiştir.

2.4.Birincil ünlemlerin aktarımı

Bu başlık altında, örneklem üzerinde saptadığımız Fransızca birincil türdeki ünlemlerin Türkçeye çevirileri incelenmiştir. Bunun için önce çizelgede kaynak metin kısmına ilgili ünlemin geçtiği bağlamı daha anlaşılabilir olarak ortaya koymak adına kaynak eserden belli bir kesit alınmıştır. Daha sonra, hedef metin kısmına bu kesitin çeviri eserdeki karşılığı verilerek çeviri değerlendirmeleri yapılmıştır. Ünlemlerin metin içindeki görünürlüklerinin daha belirgin hale getirilmesi amacıyla, ilgili ünlem ve onun Türkçeye çevirisi koyu karakterle gösterilmiştir.

Çizelge 4. Oh! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
« HARPAGON : Tu le crois ? FROSINE : Assurément. Vous en avez toutes les marques. Tenez-vous un peu. Oh ! que voilà bien, entre vos deux yeux, un signe de longue vie ! » (s.175).	“HARPAGON: Bulur muyum dersin? FROSINE: Elbette canım. Her şeyiniz bunu gösteriyor. Durun bakayım şöyle. Nah işte , tam iki gözünüzün ortasında; uzun yaşama alameti, evet, ta kendisi” (s.39).

Burada Harpagon ile Frosine arasında geçen konuşmadan bir kesit yer almaktadır. Daha çok soru cevap şeklinde bir konuşmanın hâkim olduğu bu bölümde, Frosine'in abartılı ifadeleri karşısında, Harpagon sürekli şaşkınlığını ortaya koyan ifadeler kullanmaktadır. Bu yanıtlardan bazıları her ne kadar doğrudan soru biçimindeymiş gibi görünse de bağlamdan hareketle bazılarının ünlem görevinde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Buna ek olarak burada Fransızca'da çok sık kullanılan “Oh!” ünlemi ve bu ünlemin Türkçeye çevirisi yer almaktadır. Bu ünlemin Fransızcadaki kullanımları incelendiğinde, genellikle duyguları pekiştirmek için kullanıldığını ve şaşma bağlamına bağlı olarak, “A! O! Öf be!” (Saraç, 1985: 964) gibi anlamlarda kullanıldığı söylenebilir. Çevirisi ele alındığında ise, bu ünlemin çevirmen tarafından Türkçeye “Nah işte” şeklinde argo dil biçiminde çevrildiği saptanmıştır. Burada çevirmen kaynak metnin bağlamını dikkate alarak, ünlemi bu şekilde çevirmeyi tercih etmiştir. Zira kaynak metnin çevirisinde ünlemin dışında tümcelere bakıldığında argo dil kullanımının akışa uygun olabileceği değerlendirilmiştir. Bununla birlikte buradaki Fransızca ünlem, bu bağlam çerçevesinde Türkçeye “...Aha! tam iki gözünün ortasında...” şeklinde de aktarılabilir. Çünkü burada bir gösterme durumu söz konusudur ve Türkçe sokak dilinde gösterme durumlarında “aha!” ünlemi yaygın kullanılmaktadır.

Çizelge 5. Ah! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
« LA FLÈCHE : Ah ! monsieur, que je vous trouve à propos ! Suivez-moi vite (s.211). LA FLÈCHE : Ah ! ah ! c'est toi, Frosine ? Que viens-tu faire ici ? » (s.173).	“LA FLÈCHE: Aman! İyi ki gördüm sizi! Çabuk gelin arkamdan! (s.82). LA FLÈCHE: Vay! Frosine abla! Senin ne işin var bu evde?” (s.37).

Burada örneklemin farklı sayfalarından alınan iki örnek yer almaktadır. Birinci örnek La Flèche'in Harpagon'un altınlarını çalması ve ardından Cléante ile birlikte kaçmalarını konu almaktadır. Bu bağlamdan hareketle La Flèche'in ruh halinin şaşkınlık ve korku içerisinde olduğunu söylemek mümkündür. İkinci örnekte ise La Flèche'in Frosine ile karşılaşması söz konusudur. Bu durum karşısında La Flèche'in şaşkınlığını gizleyemeyerek Fransızcada yaygın olarak kullanılan “Ah!” ünlemi kullandığı görülmektedir. Bu ünlemin Fransızcadaki kullanımları göz önüne alındığında, sevinç, hayranlık, acıma, acı, sabırsızlık gibi duyguları belirttiği ve “Ah! Oh! Uf! ve Aman!” (Saraç, 1985: 55) gibi anlamlarda kullanıldığı söylenebilir. Bu eserdeki çevirisi incelendiğinde ise bu ünlemin çevirmen tarafından hedef dile “Aman!” şeklinde çevrildiği görülmektedir. Zira bu ünlemin geçtiği tümcenin bağlamı dikkate alındığında bir rica ve talep durumunun söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Hedef dilde bu tür bir bağlam söz konusu olduğunda “Aman!” ünleminin yaygın olarak tercih edildiğini söylemek mümkündür. Çevirmen de bu bağlamı dikkate alarak tümcede Fransızca ünlemin sözlük anlamlarından birini tercih etmiştir. Bununla birlikte Fransızcadaki “ah!” ünleminin incelenen eserde çokça kullanıldığı ve hedef dile birbirinden farklı şekillerde aktarıldığı görülmektedir. Bununla ilgili bir örnek de yine ikinci çizelgede verilmiştir. Bu tümcede çevirmen bir önceki tümceye göre farklı bir çeviri tercih etmiştir. Çünkü burada metnin bağlamı dikkate alındığında bir şaşırma

durumunun olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla çevirmen burada bu ünlemi “Vay!” şeklinde şaşırma anlamı yükleyerek çevirmeyi tercih etmiştir. Sonuç olarak çevirmen Fransızcadaki “Ah!” ünlemini sözlük anlamlarından biriyle aktarmayı yeğlemiş, ikinci tümcede ise bağlamdan hareketle ünlemi birinci tümcedekinden farklı bir biçimde Türkçeye aktarmıştır.

Çizelge 6. Hélas! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« MARIANE :</p> <p>Que saurais-je vous dire ? Mettez-vous-en ma place, et voyez ce que je puis faire. Avisez, ordonnez-vous même : je m'en remets à vous ; et je vous crois trop raisonnable pour vouloir exiger de moi que ce qui peut m'être permis par l'honneur et la bienséance.</p> <p>CLÉANTE :</p> <p>Hélas ! où me réduisez-vous, que de me renvoyer à ce que voudront me permettre les fâcheux sentiments d'un rigoureux honneur et d'une scrupuleuse bienséance ? » (s.200).</p>	<p>“MARIANE:</p> <p>Ben ne diyeyim size? Kendinizi yerime koyun, söyleyin ne yapabileceğimi. Şunu yap, bunu yap deyin bana; size bırakıyorum her şeyi, ama rica ederim, şeref ve ahlak kurallarına sığmayacak şeyler istemeyin benden.</p> <p>CLÉANTE:</p> <p>Eyvahlar olsun ! Şeref, ahlak kurallarıyla elimi kolumu bağlıyorsunuz benim! Bunlar öyle sert, öyle insafsız olabilir ki; ne yapabilirim o zaman?” (s.70).</p>

Burada Cléante’ın Mariane’a olan aşkı anlatan bir kesit yer almaktadır. Hem Harpagon hem de oğlu Cléante’ın aynı kişiye âşık olduklarından haberleri yoktur. Harpagon Cléante’a Mariane ile evlenmek istediğini söylediğinde Cléante’ın içinde yaşamış olduğu ruh halinin acizlik ve çaresizlik gibi durumlar olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu bağlamda “Hélas!” ünlemi kullanılmıştır. Bu ünlemin sözlük anlamları incelendiğinde “Yazık!” ve “Ne yazık ki” (Saraç, 1985: 700) anlamları taşıdığı görülmektedir. Çeviri açısından incelendiğinde ise çevirmen bu ünlemi “Eyvahlar olsun!” biçiminde Türkçeye aktarmıştır. Bir önceki tümceye bakıldığında ünlemin bir

acizlik durumu karşısında kullanıldığı saptanmıştır. Bununla birlikte çevirmenin bu ünlemi aktarırken hem sözlük anlamından hem de bağlamdan yola çıkarak ünlemi Türkçeye bu şekilde aktardığı söylenebilir. Çevirmen burada ünlemi “Eyvah!” şeklinde değil de yakınma durumunun derecesini daha iyi yansıtabilmek amacıyla “Eyvahlar olsun!” şeklinde çoğul olarak aktarmıştır. Yine burada çevirmenin hedef dilin kültürünü çok başarılı bir şekilde değerlendirerek çeviri işlemini gerçekleştirdiğini söylemek mümkündür.

Çizelge 7. Hé Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« HARPAGON :</p> <p>C'est ce que je dis tous les jours : avec leur ton de poule laitée, leurs trois petits brins de barbe relevés en barbe de chat, leurs perruques d'étoupes, leurs hauts-de-chausses tombants, et leurs estomacs débraillés !...</p> <p>FROSINE :</p> <p>Hé ! cela est bien bâti, auprès d'une personne comme vous ! Voilà un homme, cela ; il y a là de quoi satisfaire à la vue ; et c'est ainsi qu'il faut être fait et vêtu, pour donner de l'amour » (s.179).</p> <p>« FROSINE :</p> <p>Hé ! c'est toi, mon pauvre la Flèche ? D'où vient cette rencontre ? » (s.173).</p>	<p>“HARPAGON:</p> <p>Ben de hep buna şaşıyorum ya! Nedir o çıtkırıldım kadın halleri? O kedi bıyığı gibi bıyıklar! O şilte kıtığı gibi takma saçlar, düşük düşük pantolonlar, işkembe gibi sarkan gömlekler!</p> <p>FROSINE :</p> <p>Sen gel de onları sizin gibi bir erkeğin yanına koy! Erkek dediğin böyle olur. Baktı mı gözünü doyuruyor insanın. Sevilecek adam böyle giyinmeli” (s.43-44).</p> <p>“FROSINE:</p> <p>A a! Bizim La Flèche dayı! Sen ne arıyorsun burada?” (s.37).</p>

Yukarıda farklı sayfalarda bulunan iki kesit yer almaktadır. Birinci kesitte, Harpagon ve Frosine arasında geçen konuşma bulunmakla birlikte burada Frosine’in sık sık Harpagon’a gençler hakkında çeşitli olumsuz ifadeler kullanarak üstü kapalı iltifatlar yaptığı görülmektedir. İkinci kesitte ise Frosine’nin ummadık bir karşılaşma neticesinde bir şaşma durumu içerisinde olduğu karşımıza çıkmaktadır. Yine burada “Hé!” ünlemi ve Türkçeye çevirisi yer almaktadır. Bu ünlemin Fransızca-Türkçe sözlük anlamlarına bakıldığında “Hey! Baksana! Vah! Eyvah!” (Saraç, 1985: 699) anlamları karşımıza çıkmaktadır. Çeviri açısından incelendiğinde ise çevirmenin bu ünlemi “Sen gel de” biçiminde çevirdiği saptanmıştır. Çevirmenin burada sözlük anlamlarından bağımsız olarak ünlemi Türkçeye aktardığı görülmektedir. Çünkü ünlemin sözlükteki anlamları değerlendirildiğinde bu anlamların kaynak metnin bağlamıyla tam olarak örtüştüğünü söylemek zor görünmektedir. Dolayısıyla çevirmen burada bağlamdan hareketle ünlemi bu şekilde Türkçeye aktarmayı uygun görmüştür. Ayrıca ikinci kesitte “Hé!” ünleminin bulunduğu farklı bir tümce ve Türkçeye çevirisi bulunmaktadır. Çevirmenin bu ünlemi ikinci tümcede “A a!” şeklinde Türkçeye aktardığı görülmektedir. Çünkü burada şaşkınlık durumu söz konusudur. Buradan hareketle çevirmenin Türkçede gündelik dilde sıklıkla kullanılan “A a!” şaşırma ünlemini tercih ederek bağlama dayalı bir çeviri işlemi gerçekleştirdiği söylenebilir. Nitekim, çevirmenin eserin birçok yerinde rastlanan “Hé!” ünlemini Türkçeye farklı biçimlerde aktardığı görülmektedir.

Çizelge 8. Euh! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« HARPAGON :</p> <p>N'y a-t-il personne qui veuille me ressusciter, en me rendant mon cher argent, ou en m'apprenant qui l'a pris ?</p> <p>Euh ! que dites-vous ? Ce n'est personne » (s.212).</p>	<p>“HARPAGON:</p> <p>Diriltmek isteyen yok mu beni; versin paracıklarımı geri, ya da kimin aldığını söylesin. Ne var? Ne diyorsunuz? Kimse yokmuş” (s.84).</p>

Burada Cléante’in babası Harpagon ile arasında geçen kavga neticesinde Harpagon’un oğlu Cléante’i mirasından mahrum bırakması ve bunun üzerine Cléante’in uşağı La

Flèche'in Harpagon'un altınlarını çalarak birlikte olay yerinden kaçmaları anlatılmaktadır. Buna bağlı olarak altınların çalındığını fark eden Harpagon'un bu olay karşısında ruh halinin öfke ve sitem dolu olduğu görülmektedir. Yine bu çizelgede "Euh!" ünlemi ve bu ünlemin Türkçeye çevirisi bulunmaktadır. Bu ünlemin sözlük anlamları incelendiğinde, şaşkınlık ve kuşku bildirdiği ve Türkçeye "A! Hıı! Hım! Peki!" (Saraç, 1985: 558) gibi şekillerde çevrildiği görülmektedir. Eserdeki çevirisi incelendiğinde ise çevirmenin bu ünlemi "Ne var?" şeklindeki bir soruyla karşılayarak eserdeki akışın sağlanması için bağlama uygun ancak sözlük anlamından uzak bir aktarımda bulunduğu söylenebilir. Bununla birlikte, bu ünlem, bağlama dayalı olarak şaşkınlık belirten "Hıı!" ünlemi kullanılarak Türkçeye aktarılabilir. Çünkü ünlemin içinde bulunduğu bağlam göz önüne alındığında, bu ünlemin kaynak metinde korku, şaşkınlık ve sitem neticesinde oluşan bir öfke durumunda kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Çizelge 9. Haye! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
« HARPAGON : Taisez-vous. Qu'est-ce qu'il nous faudra ? MAÎTRE JACQUES : Voilà Monsieur votre intendant, qui vous fera bonne chère pour peu d'argent. HARPAGON : Haye ! Je veux que tu me réponde » (s.185).	“HARPAGON: Bırak gevezeliği. Neler lazım, onu söyle. JACQUES USTA: Kâhya efendimiz söyledi. Az parayla iyi yemek yapılırmış, yapsın. HARPAGON: Öf be! Ben ne soruyorsam ona cevap ver” (s.50-51).

Yukarıda Harpagon ile hem şoförü hem de aşçısı olan Jacques Usta arasında geçen konuşma yer almaktadır. Harpagon'un evine bir misafir gelmesini konu alan bu bölümde Harpagon Jacques Usta'ya güzel yemekler yapmasını buyurmaktadır. Bu konuşmaya dahil olan evin kâhyası Valère'in aşçıya sataşması üzerine aşçının bu duruma karşılık verdiğini gören ve sorusuna yanıt alamayan Harpagon'un sinirlenerek

aşçıya yönelik ifadeler ele alınmaktadır. Yine burada “Haye!” ünlemi ve Türkçeye aktarımı bulunmaktadır. Yapılan araştırmalar neticesinde bu sözcüğün ne Fransızca açıklaması ne de Türkçe karşılığı basılı sözlüklerde bulunamamıştır. Bununla birlikte internet aracılığıyla yapılan araştırmalar doğrultusunda Sensagent¹ adlı bir sözlük ve çeviri sitesinde bu ünlemin Fransızca açıklamasının yer aldığı görülmüştür. Bu açıklamaya göre bu sözcüğün "uşakların köpekleri durdurmak için kullandığı bir komut²" anlamına geldiği anlaşılmaktadır. Çeviri açısından incelendiğinde ise çevirmen tarafından “Öf be!” biçiminde Türkçeye aktarıldığı saptanmıştır. Çevirmen burada kaynak metnin bağlamını dikkate alarak hedef dile bu şekilde bir çeviri yaptığı söylenebilir. Çünkü burada bir öfke durumunun mevcut olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca bu ünlem “Yeter artık!” biçiminde de Türkçeye aktarılabilir. Zira bu çeviri, kaynak metnin bağlamını Türkçede daha iyi bir şekilde karşılayabileceği değerlendirilmiştir.

Çizelge 10. Ô! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« HARPAGON :</p> <p>Valère, aie un peu l'œil à tout cela ; et prends soin, je te prie, de m'en sauver le plus que tu pourras, pour le renvoyer au marchand.</p> <p>VALÈRE :</p> <p>C'est assez.</p> <p>HARPAGON :</p> <p>Ô fils impertinent, as-tu envie de me ruiner ! » (s.199).</p>	<p>“HARPAGON:</p> <p>Valère, aman sen göz kulak ol, ne olur.</p> <p>VALÈRE:</p> <p>Siz merak etmeyin.</p> <p>HARPAGON:</p> <p>Ah, hain evlat! Senin zorun ocağıma incir dikmek mi benim!” (s.67).</p>

¹ <http://traduction.sensagent.com/>

² <http://traduction.sensagent.com/haye/fr-fr/>

Burada Harpagon ile Valère arasında geçen konuşma bulunmaktadır. Bu konuşmada Cléante ve Harpagon'un aynı kişiyle evlenmek istemelerinden dolayı oğluna güvenmeyen bir baba olan Harpagon'un evine gelen Mariane'ı kıskandığı ve oğluna göz kulak olması için kâhya Valère'i görevlendirmesi yer almaktadır. Bu bağlamda kaynak metinde kullanılan ünlemin “Ô!” olduğu görülmektedir. Bu ünlemin çevirisi incelendiğinde ise Türkçeye aktarımının çevirmen tarafından “Ah!” biçiminde olarak aktarıldığı saptanmıştır. Bu ünlemin sözlük anlamlarına bakıldığında ise eski bir ünlem olduğu tespit edilerek basılı kaynaklarda “Ey! Hey! Behey!” anlamlarına geldiği görülmektedir. Bununla birlikte bu ünlemin açıklamasının *Dictionnaire de l'Académie française*³ adlı çevrimiçi sözlükte: bu ünlemin “sürpriz, öfke, korku, şikâyet vb. gibi çeşitli duyguları anlatmaya yarayan sözcük⁴” olduğu karşımıza çıkmaktadır. Çevirmen burada ünlemi Türkçeye aktarırken kaynak metnin bağlamını dikkate alarak Harpagon'un yaşadığı ruh halinden hareketle bu şekilde bir aktarımı yeğlediği görülmektedir. Çünkü gerek ünlemin geçtiği tümce gerekse diğer tümcelerden bir pişmanlık durumunun söz konusu olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 11. Oh! Oh! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« VALÈRE :</p> <p>Monsieur, puisqu'on vous a découvert tout, je ne veux point chercher de détours, et vous nier la chose.</p> <p>MAÎTRE JACQUES :</p> <p>Oh ! oh ! aurais-je deviné sans y penser ? » (s.218).</p>	<p>“VALÈRE:</p> <p>Madem her şeyi söylediler, ben de saklamayacağım artık sizden.</p> <p>JACQUES USTA:</p> <p>Hoppala! Üstüne mi bastık yoksa!” (s.91).</p>

Harpagon'un altınlarının çalınması üzerine Jacques Usta Harpagon'a giderek intikam almak için altınları Valère'in çaldığını söyleyerek iftirada bulunur. Çünkü Valère ile Jacques Usta arasında daha önce bir kavga yaşanmıştır. Yaşanan bu kavgada Valère

³ <http://www.academie-francaise.fr/>

⁴ <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A8S2017>

Jacques Usta'yı darp etmiştir. Ayrıca Valère'in Harpagon'un kızı Élise ile gizli bir ilişkileri de vardır. Ona yakın olmak ve Élise'in babası olan Harpagon'a kendini sevdirmek için evde kâhya olarak çalışmaya başlamıştır. Altınların çalındığından haberi olmayan Valère Harpagon'un Élise ile yaşadıkları ilişkiyi öğrendiğini düşünerek bu durumu yanlış anlamıştır. Bunun neticesinde Valère ve Jacques Usta arasında yukardaki konuşma gerçekleşmiştir. Bu konuşmada, bağlam duruma göre Jacques Usta Fransızca "Oh!" ünlemini ruhunda yaşadığı öfke durumunun şiddetini vurgulamak için tekrarlama yoluyla "Oh! oh!" biçiminde kullanmıştır. Bu ünlem Türkçede "A! O! Öf be!" (Saraç, 1985: 964) gibi anlamlara gelmektedir. Çevirmen ise bu ünlemi Türkçeye "Hoppala" biçiminde çevirmeyi yeğlediği görülmektedir. Çevirmenin bu ünlemi bu şekilde çevirmesinin iki nedeni olduğu düşünülmektedir. Birinci nedeni çevirmenin yaşanan şiddetli öfke durumunu göz önüne alarak bu şekilde bir aktarım yapmayı tercih etmesidir. İkinci nedeni ise çevirmenin bu ünlemin sözlük anlamlarının bu bağlamı karşılamada yetersiz olduğu düşünmesi olarak değerlendirilebilir. Zira "Hoppala!" ünlemi hem şaşkınlık hem de öfkelenme durumlarında tercih edilebilen bir ünlem olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla ünlemin Türkçe anlamlarının hiçbirinin bu bağlamı tam olarak karşılayamadığı söylenebilir.

Çizelge 12. Holà! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« ANSELME :</p> <p>D'accord. Allons jouir de l'allégresse que cet heureux jour nous présente.</p> <p>LE COMMISSAIRE :</p> <p>Holà ! Messieurs, holà ! Tout doucement, s'il vous plaît. Qui me payera mes écritures ? » (s.229).</p>	<p>"ANSELME:</p> <p>Ona da peki. Hadi şimdi bu güzel günün tadını çıkaralım.</p> <p>KOMİSER:</p> <p>Hey, baylar, durun bakalım! Biraz yavaş, lütfen! Bizim zabıt masraflarını kim verecek?" (s.103).</p>

Bu çizelgede Harpagon'un altınlarının çalınması neticesinde gelişen karmaşık bir olay örgüsünden alınan bir kesit yer almaktadır. Bu olay örgüsünün geçtiği kesitte Harpagon'un evinde kızı Élise ile evlenmek niyetiyle tanışmak için eve gelen Anselme, evin kâhyası Valère, diğer bir misafir olan Mariane ve hırsız bulmak için Komiser vardır. Harpagon, hırsızın Valère olduğunu düşünmektedir. Anselme de aynı düşünceye kapılarak Valère'i suçlamaya başlamaktadır. Böylece Valère ve Anselme kendilerini bir tartışma içerisinde bulurlar. Bu tartışmada geçen konuşmalardan dolayı Anselme yıllar önce bir gemi kazasında kaybettiği oğlunun Valère olduğunu anlar. Bu tartışmaya kulak misafiri olan Mariane da yıllar önce bir gemi kazasında babasını ve erkek kardeşini kaybettiğini söyler. Böylece yıllar sonra Élise'in sevgilisi Valère, babası ve kız kardeşine kavuşur. Bu olaylar vuku bulurken Cléante, babası Harpagon'a Mariane ile evlenmesine izin vermesi şartıyla çalınan altınların yerini söyleyeceğini belirtir. Parayı çok seven Harpagon bu durumu duyunca hemen kabul eder. Bu arada Anselme Valère'in sevgilisinin Élise olduğunu öğrenir ve Élise'i oğluna ister. Harpagon'un bu durumu onaylaması neticesinde Anselme her iki düğünün masraflarının ona ait olduğunu söyleyerek o günün tadını çıkarmayı teklif etmektedir. Bu olaylara şahit olan Komiser kendi masraflarının ne olacağını sorarak "Holà!" ünlemini kullanmayı tercih ettiği görülmektedir. Bu ünlemin olayın önemini vurgulamak için tümce içerisinde iki farklı yerde tekrarlanarak kullanıldığını söylemek mümkündür. Bu ünlem çeviri açısından incelendiğinde çevirmen tarafından birinci kullanımda "Hey" biçiminde, ikinci kullanımda ise "Durun bakalım!" şeklinde çevrildiği görülmektedir. Ünleminin sözlük anlamlarına bakıldığında "Yeter artık! Yavaş! Dur! Hey!" (Saraç, 1985:707) anlamlarına geldiği saptanmıştır. Çevirmenin burada kullanılan iki ünlemi de sözlük anlamlarına bağlı kalarak Türkçeye aktardığını söylemek mümkündür.

2.5.İkincil ünlemlerin aktarımı

Burada, incelediğimiz örneklem üzerinde saptamış olduğumuz Fransızca ikincil türdeki ünlemlerin Türkçeye çevirileri incelenmiştir. Bunun için önce çizelgede kaynak metin kısmına ilgili ünlemin geçtiği bağlamı daha anlaşılabilir olarak ortaya koymak adına kaynak eserden belli bir kesit alınmıştır. Daha sonra, hedef metin kısmına bu kesitin çeviri eserdeki karşılığı verilerek çeviri değerlendirmeleri yapılmıştır. Ünlemlerin metin içindeki görünürlüklerinin daha belirgin hale getirilmesi amacıyla, ilgili ünlem ve onun Türkçeye çevirisi koyu karakterle gösterilmiştir.

Çizelge 13. Mon Dieu! Ünleminin Türkçeye Aktarımı

KM	HM
<p>« LA FLÈCHE :</p> <p>Je suis votre valet, et tu ne connais pas encore le seigneur Harpagon. Le seigneur Harpagon est de tous les humains l'humain le moins humain, le mortel de tous les mortels le plus dur et le plus serré. Il n'est point de service qui pousse sa reconnaissance jusqu'à lui faire ouvrir les mains. De la louange, de l'estime, de la bienveillance en paroles, et de l'amitié, tant qu'il vous plaira ; mais de l'argent, point d'affaires. Il n'est rien de plus sec et de plus aride que ses bonnes grâces et ses caresses ; et donner est un mot pour qui il a tant d'aversion, qu'il ne dit jamais : Je vous donne, mais Je vous prête le bonjour.</p> <p>FROSINE :</p> <p>Mon Dieu ! je sais l'art de traire les hommes ; j'ai le secret de m'ouvrir leur tendresse, de chatouiller leurs cœurs, de trouver les endroits par où ils sont sensibles » (s.173).</p>	<p>“LA FLÈCHE:</p> <p>Verir, verir; ama sen daha hazreti tanımıyorsun. Bu Harpagon Efendi yok mu, dünyadaki insanların en az insan olanı; yeryüzündeki canlıların en katı yürekli, pintilerin en pintisidir. Ağzınla kuş tutsan ona kesenin ağzını açtıramazsın. Aferin, maşallah, eyvallah gibi laflar edebilir, hem de bol bol, ama para, ı-ıh! İmkânı yok! Onun sevmesinden kuru, onun okşamasından kısır bir şey olamaz. Vermek öylesine zoruna gider ki, selam bile vermez kimseye, onu bile alır; yalnız alır.</p> <p>FROSINE:</p> <p>Sen bana bırak! Ben insanları sağmasını bilirim. Allem eder kalem eder, yüreklerinin kapısını açtırırım. Gıdıklanacak yerlerini bir buldum mu, gevşeyiverirler” (s.37-38).</p>

Çöpçatanlık yapan Frosine, Harpagon'un evinde Cléante'in uşağı La Flèche ile karşılaşır. Aralarında geçen konuşmalarda Frosine çöpçatanlıktan para kazandığı için burada olduğunu belirtir. La Flèche bu duruma çok şaşırarak Harpagon'dan hiçbir şey alamayacağını ve onun çok cimri bir insan olduğunu söyler. Bu durum karşında Frosine'in La Flèche'e olan o an ki duygusunu Fransızca yaygın olarak kullanılan

“Mon Dieu!” ünlemini tercih ederek ifade ettiği görülmektedir. Bu ünlemin sözlük anlamları incelendiğinde, “Tanrım! Aman Yarabbi! Tanrım sen bilirsin!” anlamlarına geldiği saptanmıştır (Saraç, 1985: 437). Çevirisi ele alındığında ise çevirmen tarafından “Sen bana bırak!” şeklinde çevrilerek sözlükteki anlamlarının dışında bir anlamla Türkçeye aktarıldığı tespit edilmiştir. Çevirmenin kaynak metindeki ünlemin bağlamını dikkate alarak bir aktarım yeğlediğini söylemek mümkündür. Zira bu ünlemi sözlükte yer alan anlamlarıyla burada Türkçeye aktarmak hedef dil bağlamında çok anlaşılabilir olmayacaktır.

Çizelge 14. Au voleur ! A l'assassin ! Au meurtrier ! Justice ! Juste ciel ! Ünlemlerinin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« HARPAGON :</p> <p>Au voleur ! au voleur ! à l'assassin ! au meurtrier ! Justice ! juste ciel ! je suis perdu, je suis assassiné ; on m'a coupé la gorge ; on m'a dérobé mon argent » (s.212).</p>	<p>“HARPAGON:</p> <p>Yetişin! Hırsız var! Yakalayın! Adam öldürüyorlar! Can kurtaran yok mu? Hak, adalet nerede? Allah yok mu? Vurdular! Canımı aldılar! Gırtlığımı kestiler! Paramı çaldılar, paramı!” (s.83).</p>

Yukarıda Harpagon’un altınlarının çalındığı bir kesit yer almaktadır. Harpagon altınlarının çalındığını fark ettiğinde öfkeden deliye dönmüştür. Ne yapacağını bilemez bir duruma gelir. Bunun neticesinde herkesten şüphelenmeye başlar. Bu şüphe neticesinde “Au voleur! A l'assassin! Au meurtrier! Justice! Juste ciel!” ünlemlerini kullandığı söylemek mümkündür. Bu ünlemlerin sözlük anlamlarına bakıldığında “Au voleur!” ünleminin “Hırsız var!” anlamına geldiği, “A l'assassin!” ünleminin de “Adam öldürüyorlar!” anlamı taşıdığı görülmektedir (Saraç, 1985: 16). Diğerlerinin (Au meurtrier! Justice! Juste ciel!) ise ünlem olarak kullanımlarının Türkçe karşılıkları yer almamaktadır. Bu çizelgedeki ünlemlerin çevirileri incelendiğinde ise “Au voleur!” ünleminin iki kez kullanıldığı ve birincisinin “Yetişin!”, ikincisinin ise “Hırsız var!” biçiminde Türkçeye aktarıldığı görülmektedir. Çevirmenin aynı ünlem için farklı karşılıklar önermesinin nedeni hedef dil bağlamında benzer durumun çoğu

kez bu karşılıklarla sağlanıyor olmasıdır. Dolayısıyla çevirmen burada kaynak metni hedef dil bağlamını dikkate alarak aktarmayı tercih etmiştir. Ancak çevirmenin tekrarlanan ikinci ünlemi ise sözlük anlamını yeğleyerek “Hırsız var!” biçiminde Türkçeye aktardığı tespit edilmiştir. Ayrıca burada çevirmenin hedef metinde bu ünlemin anlamını güçlendirmek için “Yakalayın!” ifadesini kullandığı söylenebilir. “A l’assassin!” ünleminin çevirisinin ise “Adam öldürüyorlar!” şeklinde olduğu saptanmıştır. Çevirmen bu ünlemin sözlük anlamını kullanarak Türkçeye aktarmayı yeğlemiştir. Diğer bir ünlem olan “Au meurtrier!” ünleminin çevirmen tarafından “Can kurtaran yok mu?” biçiminde çevrildiği görülmektedir. Çevirmenin bu ünlemi hedef metne bu şekilde aktarmasında “Meurtrier” sözcüğünün anlamının önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Çünkü bu sözcük “insan öldüren ve katil” (Saraç, 1985: 898) anlamlarına gelmektedir. Bu bağlamda çevirmenin kaynak metinde bulunan diğer ünlemlerin anlamlarını da dikkate alarak bu şekilde bir aktarımı yeğlediği söylenebilir. “Justice!” ünleminin Türkçeye aktarımı ise “Hak, adalet nerede?” şeklindedir. Çevirmenin yine burada ünlemin sözlük anlamından hareketle bu aktarımı gerçekleştirmiş olduğu değerlendirilebilir. Son olarak kaynak metindeki “Juste ciel!” ünleminin de Türkçeye “Allah yok mu?” biçiminde çevrildiği görülmektedir. Çevirmenin “Ciel” sözcüğünün anlamlarından biri olan “Tanrı” (Saraç, 1985: 262) anlamından hareketle bu şekilde bir aktarım gerçekleştirdiğini söylemek mümkündür.

Çizelge 15. Comment! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
« FROSINE :	“FROSINE:
Jamais je ne vous vis un teint si frais et si gaillard.	Sizi hiç bu kadar dinç, bu kadar canlı görmemiştim doğrusu.
HARPAGON :	HARPAGON:
Tout de bon ?	Yok canım!
FROSINE :	FROISINE:
Comment ! vous n'avez de votre vie été si jeune que vous êtes ; et je vois des	Yok canım da söz mü? Ömrünüzde böylesine genç olmamışsınızdır. Öyle erkekler görüyorum ki ortalıkta, yaşları

gens de vingt-cinq ans qui sont plus vieux que vous » (s.174).	yirmi beş, sizden daha yaşlı geliyorlar bana.” (s.38-39).
--	---

Harpagon’un isteği üzerine Frosine, Harpagon ile mahalleye yeni taşınan yoksul bir kız olan Mariane’ı evlendirmek için çöpçatanlık yapmaktadır. Çünkü Harpagon’dan bu durum karşılığında para almayı ümit etmektedir. Bunun üzerine Frosine Harpagon’a sürekli üstü kapalı iltifatlarda bulunmaktadır. Yukarıda geçen konuşmada Frosine’in “Comment!” ünlemini üstü kapalı bir iltifat bağlamında kullandığını söylemek mümkündür. Ayrıca kaynak metin bağlamında ünlem görevinde kullanılan “Comment” sözcüğünün sözlükteki anlamları incelendiğinde “Nasıl, Niçin, Neden” (Saraç, 1985: 285) anlamlarına geldiği saptanmıştır. Çeviri açısından incelendiğinde ise çevirmen tarafından “Yok canım da söz mü?” şeklinde çevrildiği görülmektedir. Çevirmen burada, sahnedeki dil akışı ve seyircinin sıkılmadan izlemesi gibi unsurları göz önüne alarak ünlemi bu şekilde aktarmayı yeğlemiştir.

Çizelge 16. Tant mieux! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
« VALÈRE :	“VALÈRE:
Je n'y manquerai pas. Et pour votre souper, vous n'avez qu'à me laisser faire ; je réglerai tout cela comme il faut.	Unutmam. Bu akşam yemeğini de bana bırakın. Ben icabına bakarım.
HARPAGON :	HARPAGON:
Fais donc.	Aman bak!
MAÎTRE JACQUES :	JACQUES USTA:
Tant mieux ! j'en aurai moins de peine » (s.186).	İyi ya! Bana göre hava hoş!” (s.52).

Yukarıda Harpagon, Valère ve Jacques Usta arasında bir konuşma geçmektedir. Harpagon evine gelecek misafirler için aşçısına yemek yapmasını söyler. Aşçı ile aralarında geçen tartışmalar neticesinde bu olaya sinirlenerek yemek işini Valère üstlenir. Bunun üzerine Jacques Usta'nın bu durumu önemsemediği ve bu duruma kayıtsız kalmayı tercih ederek "Tant mieux!" ünlemini kullandığı görülmektedir. Bu bağlamda bu ünlemin sözlük anlamları incelendiğinde "Daha iyi! İyi oldu! İyi ya!" (Saraç, 1985: 1365) anlamlarına geldiği tespit edilmektedir. Çevirisi incelendiğinde ise çevirmen tarafından "İyi ya!" biçiminde, sözlükteki anlamına bağlı kalınarak çevrildiği saptanmıştır.

Çizelge 17. Que diable! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« HARPAGON :</p> <p>Nous serons huit ou dix ; mais il ne faut prendre que huit. Quand il y a à manger pour huit, il y en a bien pour dix.</p> <p>VALÈRE :</p> <p>Cela s'entend.</p> <p>MAÎTRE JACQUES :</p> <p>Eh bien ! il faudra quatre grands potages et cinq assiettes... Potages... Entrées...</p> <p>HARPAGON :</p> <p>Que diable ! voilà pour traiter toute une ville entière » (s.185).</p>	<p>“HARPAGON:</p> <p>Sekiz on kişi. Ama sen sekiz de. Sekiz kişilik yemek oldu mu on kişi de doyar.</p> <p>VALÈRE:</p> <p>Doyar da artar bile.</p> <p>JACQUES USTA:</p> <p>Öyleyse dört büyük çanak çorba, beş kap değişik baş yemek, sonra efendime söyleyeyim ...</p> <p>HARPAGON:</p> <p>Dur yahu, ne oluyorsun? Bütün şehri mi doyuracağız?” (s.51).</p>

Yukarıda Harpagon, Valère ve Jacques Usta arasında bir konuşma geçmektedir. Misafirler için hazırlanacak yemekte neler olacağını anlatan bu bölümde Harpagon'un cimriliği neticesinde yemek masraflarını düşünerek endişelendiği görülmektedir. Bu

bağlamda Harpagon tarafından “Que diable!” ünlemi kullanıldığı saptanmıştır. Burada “Diable!” ünleminin farklı bir biçimde kullanımı görülmektedir. “Diable!” ünleminin sözlük anlamlarına bakıldığında “Hay kör şeytan! Hay Allah!” gibi anlamlara geldiği karşımıza çıkmaktadır (Saraç, 1985: 434). Çeviri açısından incelendiğinde ise çevirmen tarafından bu ünlemin Türkçeye “Dur yahu” biçiminde çevrildiği gözlemlenmektedir. Fransızcadaki bu ünlemin Türkçe sözlükteki karşılıkları kaynak metindeki bağlamla tam olarak örtüşmeyeceğinden, çevirmenin burada bağlamdan hareketle ünlemi bu şekilde aktarmayı tercih ettiği söylenebilir.

Çizelge 18. Adieu! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« LA FLÈCHE :</p> <p>Je ne vous ai rien pris du tout.</p> <p>HARPAGON :</p> <p>Assurément ?</p> <p>LA FLÈCHE :</p> <p>Assurément.</p> <p>HARPAGON :</p> <p>Adieu. Va-t'en à tous les diables !</p> <p>LA FLÈCHE :</p> <p>Me voilà fort bien congédié.</p> <p>HARPAGON :</p> <p>Je te le mets sur ta conscience au moins. Voilà un pendarde de valet qui m'incommode fort ; et je ne me plais point à voir ce chien de boiteux-là » (s.153).</p>	<p>“LA FLÈCHE:</p> <p>Hiçbir şeyinizi almadım ki!</p> <p>HARPAGON:</p> <p>Hiçbir şeyimi ...</p> <p>LA FLÈCHE:</p> <p>Hiçbir şeyinizi.</p> <p>HARPAGON:</p> <p>Hadi uğurlar olsun öyleyse; cehennem dibine kadar yolun var.</p> <p>LA FLÈCHE:</p> <p>Uğurlamanın bundan iyisi de can sağlığı!</p> <p>HARPAGON:</p> <p>Çaldıkların gözüne dizine dursun inşallah! Bu kör olası uşak rahat nefes aldırılmaz oldu bana! Topal köpeğin suratını gördüm mü bütün keyfim kaçıyor” (s.14).</p>

Yukarıda uşak La Flèche ile Harpagon arasında geçen bir kesit yer almaktadır. Harpagon'un yüklü bir miktarda altını bulunmaktadır. Bunun üzerine Harpagon bu altınları çaldırmak kaygısıyla saklamak istemektedir. Bununla birlikte hiçbir kimsenin aklına gelemeyeceği bir yer aramayı düşünür. Bu durum Harpagon'un ruh halinde katlanılmaz bir kaygı halini alır. Böylelikle Harpagon Cléante'in uşağı olan La Flèche'i sürekli altınlarını çalmak isteyen biri gibi görerek onu işten kovmaktadır. Bunun neticesinde Harpagon'un öfkeli bir tavırla "Adieu!" ünlemini kullanmayı tercih ettiği görülmektedir. Bu ünlemin sözlük anlamlarına bakıldığında "Elveda! Allahısmarladık! Hoşça kal! Kal sağlıcakla! Hadi eyvallah!" (Saraç, 1985: 42) gibi karşılıklara geldiği tespit edilmiştir. Çeviri açısından incelendiğinde ise çevirmen tarafından bu ünlemin Türkçeye "Hadi uğurlar olsun öyleyse..." biçiminde çevrildiği görülmüştür. Çevirmen burada ünlemin sözlük anlamlarına bağlı kalarak Türkçeye bu şekilde aktarmayı tercih ettiği görülmektedir.

Çizelge 19. Bon! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« HARPAGON :</p> <p>Ce n'est rien, Dieu merci.</p> <p>VALÈRE :</p> <p>Enfin notre dernier recours, c'est que la fuite nous peut mettre à couvert de tout ; et si votre amour, belle Élise, est capable d'une fermeté... Oui, il faut qu'une fille obéisse à son père. Il ne faut point qu'elle regarde comme un mari est fait ; et lorsque la grande raison de sans dot s'y rencontre, elle doit être prête à prendre tout ce qu'on lui donne.</p> <p>HARPAGON :</p> <p>Bon. Voilà bien parlé cela !</p>	<p>“HARPAGON:</p> <p>Aman bir şey yok neyse, çok şükür!</p> <p>VALÈRE:</p> <p>Olmazsa kaçarız, olur biter. Beni gerçekten seviyorsan, Élise ...</p> <p>Elbette! Bir kız babasını dinlemeli tabii. Kocasını söylemiş böyleymiş, onun nesine gerek? Hele çeyiz istemeyen bir kocadan ne istenebilir başka? Gözünü kapayıp gitmeli böylesine!</p> <p>HARPAGON:</p> <p>Hay ömrüne bereket! Konuştu mu böyle konuşmalı insan!</p>

<p>VALÈRE :</p> <p>Monsieur, je vous demande pardon, si je m'emporte un peu, et prends la hardiesse de lui parler comme je fais » (s.164).</p>	<p>VALÈRE:</p> <p>Hoş görün, efendimiz; bir şeye içerledim de kızınızla sertçe konuştum biraz ...” (s.26).</p>
--	--

Yukarıda Harpagon ve Valère arasında geçen bir kesit yer almaktadır. Bu kesitte Harpagon kızı Élise ile kavga etmektedir. Bu arada bu konuşmaları duymayan Valère aniden salona girerek bu konuşmaya kulak misafiri olmaktadır. Valère kendini Harpagon’a sevdirmek istediği için bu konuşmanın içeriğini bilmediği halde Élise’e sert davranarak Harpagon’un dediği her şeyi onaylamaktadır. Bunun üzerine Harpagon kendi düşüncelerinin onaylandığını duyunca “Bon!” ünlemini kullandığı görülmektedir. Bu sözcüğün sözlük anlamları araştırıldığında “İyi, Adamakıllı, Nükteli, Elverişli, Kocaman, Tam, Epey, Kesin, İyi yürekli” (Saraç, 1985: 166) anlamlarına geldiği görülmektedir. Bu ünlemin basılı sözlüklerde Türkçe anlamının yer almadığı saptanmıştır. Çeviri açısından incelendiğinde ise çevirmen bu ünlemi “Hay ömrüne bereket!” biçiminde aktarmayı tercih etmiştir. Çünkü olayda geçen inandırma durumuna uygun bir ünlem aktarımı gerçekleşmiştir.

Çizelge 20. Ma foi! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« LA FLÈCHE :</p> <p>Ma foi, Monsieur, ceux qui empruntent sont bien malheureux ; et il faut essayer d'étranges choses, lorsqu'on en est réduit à passer, comme vous, par les mains des fesse-mathieux! » (s.166).</p>	<p>“LA FLÈCHE:</p> <p>Vallahi, efendim, insan borçlanmaya kalktı mı yandı; simsarların elinden çekeceği var, sizin gibi” (s.30).</p>

Bu kesitte çok cimri bir kişiliğe sahip olan Harpagon, Cléante’a para vermemektedir. Bu nedenle babasından para alamayan Cléante geçimini tefecilerden borç para alarak sağlamaktadır. Uşağı La Flèche, bir aracı vasıtasıyla bir tefeci bularak efendisi Cléante’in yanına borç alma şartlarının yer aldığı bir sözleşmeyle birlikte gelir. La

Flèche, efendisi Cléante'a sözleşmeyi okumaya başlar. La Flèche bu sözleşmeyi okurken faizin yüksek olduğunu görür ve öfkelenerek Fransızca'da yaygın olarak kullanılan "Ma foi!" ünlemini ifade eder. Burada öfkelenme bağlamında karşımıza çıkan bu ünlemin sözlük anlamları incelendiğinde "Vallahi! İnan olsun!" (Saraç, 1985: 614) anlamlarına geldiği saptanmıştır. Çeviri açısından değerlendirildiğinde bu ünlemin çevirmen tarafından yerileştirme yoluyla "Vallahi" biçiminde Türkçeye aktarıldığı görülmektedir.

Çizelge 21. Parbleu! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« LA FLÈCHE :</p> <p>Le prêteur, pour ne charger sa conscience d'aucun scrupule, prétend ne donner son argent qu'au denier dix-huit.</p> <p>CLÉANTE :</p> <p>Parbleu ! voilà qui est honnête. Il n'y a pas lieu de se plaindre » (s.167).</p>	<p>“LA FLÈCHE:</p> <p>"Borç veren, vicdanında en küçük bir gölge kalmaması için, parasını sadece yüzde altı üzerinden borca yatırmaktadır."</p> <p>CLÉANTE:</p> <p>İnsafılı adam doğrusu! Bundan iyisi can sağlığı" (s.31).</p>

Tefeciden borç almaya karar veren Cléante, uşağı La Flèche ile arasında geçen bu konuşmada faiz oranının ne kadar uygun olduğunu (Ancak bu sözleşmede faiz uygun gibi görünse de diğer bir maddede bu faizin daha yüksek olduğu ortaya çıkacaktır.) vurgulamaktadır. Bu durum karşısında Cléante'ın ruh halinin memnuniyeti yansıttığı söylenebilir. Cléante'ın bu bağlamda "Parbleu!" ünlemini kullandığı tespit edilmiştir. Bu ünlemin sözlük anlamlarına bakıldığında "Öyle ya! Bak hele! Elbette! Neden olmasın!" (Saraç, 1985: 1001) anlamlarına geldiği görülmektedir. Çeviri açısından incelendiğinde bu ünlemin çevirmen tarafından Türkçeye aktarılmadığı saptanmıştır. Çünkü çevirmenin burada ünlemin anlamını bütün tümceye yaydığını söylemek mümkündür.

Çizelge 22. Comment diable! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« LA FLÈCHE :</p> <p>Cela est vrai. « Mais comme ledit prêteur n'a pas chez lui la somme dont il est question, et que pour faire plaisir à l'emprunteur, il est contraint lui-même de l'emprunter d'un autre, sur le pied du denier cinq ; il conviendra que ledit premier emprunteur paye cet intérêt, sans préjudice du reste, attendu que ce n'est que pour l'obliger, que ledit prêteur s'engage à cet emprunt. »</p> <p>CLÉANTE :</p> <p>Comment diable ! quel Juif ! quel Arabe est-ce là ? c'est plus qu'au denier quatre » (s.167-168).</p>	<p>“LA FLÈCHE:</p> <p>"Yalnız, borç verenin, istenen miktarda parası olmadığı ve bu parayı, bir dost hatırı için bir başkasından yüzde yirmiyle almak zorunda bulunması dolayısıyla, borç alanın bu ikinci faizi, kendisine iyilik etmiş olan kimseye yüklemesi elbette düşünülemez."</p> <p>CLÉANTE:</p> <p>Vay namussuz! Yahudilere taş çıkartır bu herif! Yüzde yirmi beşten fazlaya geliyor!" (s.31).</p>

Bu bölümde tefeciden borç almaya karar veren Cléante faiz şartlarını ilk aşamada uygun bulduğu için memnuniyetini dile getirmektedir. Fakat La Flèche'in sözleşmenin diğer maddelerini okumasıyla birlikte Cléante'ın duygu durumunun öfkeli bir hal aldığı gözlemlenmektedir. Bu durum karşısında Cléante'ın “Comment diable!” ünlemini kullandığını söylemek mümkündür. Bu ünlemin “Comment!” ünlemi ve “Diable!” ünlemlerinin bir araya gelmesiyle oluştuğu saptanmıştır. Sözlük anlamlarına bakıldığına basılı sözlüklerde bu ünlemin anlamının yer almadığı görülmektedir. Bu ünlem çeviri açısından incelendiğinde ise çevirmen tarafından “Vay namussuz!” biçiminde aktarıldığı saptanmıştır.

Çizelge 23. Tout beau! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« VALÈRE :</p> <p>Sachez que j'ai le cœur trop bon, pour me parer de quelque chose qui ne soit point à moi, et que tout Naples peut rendre témoignage de ma naissance.</p> <p>ANSELME :</p> <p>Tout beau ! Prenez garde à ce que vous allez dire. Vous risquez ici plus que vous ne pensez ; et vous parlez devant un homme à qui tout Naples est connu, et qui peut aisément voir clair dans l'histoire que vous ferez » (s.224).</p>	<p>“VALÈRE:</p> <p>Ben o adamlardan değilim; kendimin olmayanı benimsemeye tenezzül etmem. Bütün Napoli bilir benim soyumu.</p> <p>ANSELME:</p> <p>Biraz yavaş. Ne söyleyeceksen ayağını denk al da söyle. Faka basarsın sonra! Karşındaki adamın Napoli'de bilmediği yoktur. Masal okumaya kalkacak olursan, hemen foyam çıkarır ortaya” (s.98).</p>

Yukarıdaki kesitte, Harpagon'un altınları çalınınca Harpagon bir iftira sonucu Valère'i hırsızlıkla suçlamıştır. Élise'in sevgilisi Valère bu olay karşısında çok şaşırarak kendi içinde bu durumu içermiştir ve Anselme'in kışkırtıcı söylemlerine karşılık vermektedir. Anselme de Valère'in söylediklerine kayıtsız kalamayarak “Tout beau!” ünlemini kullandığı görülmektedir. Bu ünlemin sözlük anlamlarına bakıldığında “Dur bakalım! Dur hele! Yavaş!” (Saraç, 1985: 146) anlamlarına geldiği saptanmıştır. Çeviri bakımından incelendiğinde ise bu ünlemin çevirmen tarafından “Biraz yavaş” biçiminde Türkçeye aktarıldığı görülmektedir. Çevirmen burada ünlemin sözlük anlamlarına bağlı kalarak bir aktarım yapmayı yeğlediği karşımıza çıkmaktadır.

Çizelge 24. Morbleu! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« VALÈRE :</p> <p>À ce que je puis voir, Maître Jacques, on paye mal votre franchise.</p> <p>MAÎTRE JACQUES :</p>	<p>“VALÈRE:</p> <p>Jacques Usta, açık konuşmak sana biraz pahalıya mal oldu gibi geliyor bana.</p> <p>JACQUES USTA:</p>

Morbleu ! monsieur le nouveau venu, qui faites l'homme d'importance, ce n'est pas votre affaire. Riez de vos coups de bâton quand on vous en donnera, et ne venez point rire des miens » (s.189).	Hey Allahım! Şuna bak! Daha dün gelmiş, yukarıdan konuşuyor benimle! Sana ne benim başıma gelenden? Sen kendi yiyeceğin sopalara gülersin, bana güleceğine” (s.55).
--	--

Bu bölümde Jacques Usta ile Harpagon arasında gerçekleşen kavgaya tanık olan Valère Jacques Usta ile dalga geçmeye başlar. Bu durum karşısında Jacques Usta öfkelenerek Valère ile aralarında bir atışma gerçekleşir. Jacques Usta bu olaya yakınlıkla “Morbleu!” ünlemini ifade ettiği görülmektedir. Bu ünlemin sözlük anlamlarına bakıldığında “Hay Allah! Allah Allah! Tüh!” (Saraç, 1985: 918) anlamlarına geldiği saptanmıştır. Ünlem çeviri açısından değerlendirildiğinde çevirmen tarafından “Hey Allahım!” biçiminde Türkçeye aktarıldığı tespit edilmiştir. Çevirmenin burada çeviri kararı verirken ünlemin sözlük anlamları ile eşdeğerlik taşıyan bir aktarımı tercih ettiği görülmektedir.

Çizelge 25. Ouais! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
« HARPAGON : « Ouais ! mon fils baise la main de sa prétendue belle-mère, et sa prétendue belle-mère ne s'en défend pas fort. Y aurait-il quelque mystère là-dessous ? » (s.203).	“HARPAGON: “ Bak hele! Oğlumuz müstakbel üvey annesinin elini öpüyor, müstakbel üvey annesi de maşallah öptürmemelik etmiyor. İşin içinde iş mi var yoksa!” (s.72).

Bu kesitte Harpagon, Mariane ile tanışmak için evinde bir yemek düzenler. Oğlu Cléante ve kızı Élise’e, Mariane ile evlenmek istediğini ve onunla tanışmak için yemeğe davet ettiğini söyler. Mariane’ın adını duyan Cléante bu duruma öfkeli bir şekilde karşı çıkar. Çünkü o da Mariane’ı sevmektedir. Mariane eve gelince Cléante, Mariane’ı selamlar ve elini öper. Bu durumu gören Harpagon kıskançlık krizine girerek üstü kapalı bir şekilde bu durumdan rahatsız olduğunu belirtmek için “Ouais!” ünlemini kullanır. Bu ünlemin sözlük anlamlarına bakıldığında O! A! Vay! Vay

anasını!” (Saraç, 1985: 982) anlamlarına geldiğini saptanmıştır. Çeviri açısından incelendiğinde ise çevirmen tarafından “Bak hele!” biçiminde Türkçeye aktarıldığı görülmektedir. Çevirmen burada hedef dile yönelik yöresel dil kullanımı tercih ederek bu şekilde bir aktarımı gerçekleştirdiği söylenebilir. Zira Türkçe günlük dilde bu tür ifadeler yaygın olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bu ünlemin sözlük anlamlarının da burada kullanılabileceğini söylemek mümkündür.

2.6.Bileşik ünlemlerin çevirisi

Bu kısımda ise incelediğimiz örnekleme üzerinde saptamış olduğumuz Fransızca bileşik ünlemlerin Türkçeye çevirileri incelenmiştir. Bunun için daha önceki ünlem türlerinin çevirilerinde olduğu gibi, yine önce çizelgede kaynak metin kısmına ilgili ünlemin geçtiği bağlamı veren bir kesit alınmıştır. Daha sonra, hedef metin kısmına bu kesitin çeviri eserdeki karşılığı verilerek bu çeviriler üzerine bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Ünlemlerin metin içindeki görünürlüklerinin daha belirgin hale getirilmesi amacıyla, bu çizelgede de ilgili ünlem ve onun Türkçeye çevirisi koyu karakterle gösterilmiştir.

Çizelge 26. Ô Ciel! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
« ANSELME : Ô Ciel ! quels sont les traits de ta puissance ! et que tu fais bien voir qu'il n'appartient qu'à toi de faire des miracles. Embrassez-moi, mes enfants, et mêlez tous deux vos transports à ceux de votre père » (s.226).	“ANSELME: Hey Ulu Tanrı! Sen ne büyüksün! Bir sen varsın bu mucizeyi yapacak! Kucaklayın beni, yavrularım; katılın babanızın sevincine!” (s.100).

Harpagon, kızı Élıse’i yaşlı ve zengin bir adam olan Anselme ile evlendirmek istemektedir. Aynı zamanda Harpagon’un ikametgâh ettiği mahalleye yeni taşınan Mariane ile evlenmek istediği için Anselme ve Mariane’ı evine aynı anda misafir olarak davet eder. Bununla birlikte cimri bir insan olan Harpagon her iki olayı da bir yemek daveti vererek ucuza mal etmek istemektedir. Anselme ve Mariane,

Harpagon'un evine vardıklarında kendilerini çıkmaz bir olayın içinde bulurlar. Çünkü Harpagon yüklü bir miktar altınını çaldırmıştır. Bunun üzerine Harpagon, Jacques Usta'nın iftirasıyla hırsızın kâhya Valère olduğunu düşünmeye başlar. Bu olay örgüsüyle karşılaşan Anselme Valère'e sinirlenerek ona iğneleyici sözler söylemeye başlamaktadır. Böylece aralarında bir tartışma başlar. Tartışmada geçen konuşmalar neticesinde Anselme yıllar önce bir gemi kazasında kaybettiği oğlunun Valère olduğunu anlar. Bu olaya kulak misafiri olan Mariane da yıllar önce bir gemi kazasında erkek kardeşini ve babasını kaybettiğini söyler. Böylece Anselme kızının Mariane oğlunun ise Valère olduğunu anlayarak çok sevinir ve Tanrı'ya "Ô Ciel!" ünlemini kullanarak övgülerde bulunmaya başlar. Ayrıca burada "Ciel!" ikincil ünlemi ile bir birincil ünlem olan "Ô!" ünleminin birlikte kullanımı karşımıza çıkmaktadır. "Ciel!" ünlemin sözlük anlamları araştırıldığında diğer anlamlarından farklı olarak "Tanrı" (Saraç, 1985: 262) anlamına geldiği tespit edilmiştir. Bu ünlemin çevirisi incelendiğinde ise çevirmen tarafından bu ünlemin "Hey ulu Tanrı!" olarak Türkçeye aktarıldığı görülmektedir. Her iki ünlemin de burada çevirmen tarafından sözlük anlamlarına bağlı kalarak çevrildiği saptanmıştır.

Çizelge 27. Eh quoi! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
« CLÉANTE : Je n'en démordrai point.	"CLÉANTE: Dediğim dedik, işte o kadar!
MAÎTRE JACQUES : Eh quoi ! à votre père ?	JACQUES USTA: Ne yapıyorsunuz? Babanız bu canım!
HARPAGON : Laisse-moi faire.	HARPAGON: Sen bırak şunu bana!
MAÎTRE JACQUES : Eh quoi ! à votre fils ? Encore passe pour moi » (s.207).	JACQUES USTA: Aman etmeyin! Oğlunuz! Hadi ben olsam neyse!" (s.77)

Bu kesitte Cléante ve babası Harpagon kavga etmektedir. Evin hem şoförü hem de aşçısı olan Jacques Usta bu durumu görür görmez kavgayı ayırmaya gelir ve arayış bulmaya çalışır. Harpagon kimin haklı olup olmadığını ortaya çıkarmak için Jacques Usta'dan hakem olmasını talep eder. Bu olaylar karşısında Jacques Usta'nın hem Cléante'a hem de Harpagon'a "Eh quoi!" ünlemiyle başlayan iki tümce kurduğu görülmektedir. Bu ünlemin sözlük anlamlarına bakıldığında "Allah Allah! Deme be! Yapma yahu!" (Saraç, 1985: 488) anlamlarına geldiği saptanmıştır. Çeviri bakımından değerlendirildiğinde ise ilk ünlemin çevirmen tarafından "Ne yapıyorsunuz?" biçiminde, ikinci ünlemin ise "Aman etmeyin!" şeklinde Türkçeye aktarıldığı görülmektedir. Çevirmen ilk çeviride kaynak metnin bağlamını dikkate alarak bu şekilde bir aktarım yapmayı tercih etmiştir. Ancak çevirmen ikinci ünlemin çevirisinde bir uyarma söz konusu olduğu için hedef dilin bağlamına en uygun düşecek ifadenin bu şekilde olduğunu düşünerek çeviri yaptığı söylenebilir.

Çizelge 28. Eh bien! Ünleminin Türkçeye Çevirisi

KM	HM
<p>« MAÎTRE JACQUES :</p> <p>Vous avez raison, il se moque. Laissez-moi lui dire deux mots. Eh bien ! votre fils n'est pas si étrange que vous le dites, et il se met à la raison. Il dit qu'il sait le respect qu'il vous doit, qu'il ne s'est emporté que dans la première chaleur, et qu'il ne fera point refus de se soumettre à ce qu'il vous plaira, pourvu que vous vouliez le traiter mieux que vous ne faites, et lui donner quelque personne en mariage, dont il ait lieu d'être content.</p>	<p>“JACQUES USTA:</p> <p>Hakkın var. Böyle şaka mı olur! Durun bir çift söz söyleyeyim şuna. Bakın, oğlunuz sizin dediğiniz kadar da belalı değil; akli başına gelmeye başlıyor. Diyor ki, ben babamı saymaz olur muyum! Ama parlayıverdim birdenbire, tutamadım kendimi. Her dileğine boyun eğmeye hazırım, yeter ki o da beni kollasın biraz, beni de hoşlanacağım bir kızla evlendirsın.</p>

Yukarıda Harpagon ile Jacques Usta arasında geçen bir kesit yer almaktadır. Harpagon ile k s olan Cl ante'ı Jacques Ustanın barıştırmak istediğini anlatan bu kesitte kullanılan  nlemin "Eh bien!" olduğu görülmektedir. Bu  nlemin sözlük anlamlarına bakıldığında "Eh! Peki! Peki  yleyse! Hay Allah! Eh be!" (Saraç, 1985: 488) gibi anlamlar taşıdığı tespit edilmiştir. Çeviri açısından incelendiğinde ise  nlemin çevirmen tarafından "Bakın" biçiminde Türkçeye aktarıldığı görünmektedir. Ayrıca  nlem burada devamında s ylenecik olan tümceler için bir zemin hazırladığı söylenebilir.  evirmenin bu durumu göz önüne alarak bu şekilde bir aktarım yapmayı tercih ettiğini söylemek mümkündür.

2.7. Çeviri  nerileri

Yukarıdaki bölümde örneklem üzerinde saptanan Fransızca  nlemlerden önemli bir kısmı ele alınarak, Türkçeye  virileri değerlendirilmiştir. Bunların dışında, daha önce de belirtildiği gibi, örneklem dışında saptanan ve Türkçe karşılığı bulunmayan bazı  nlemler de söz konusudur. Bu başlık altında, bu tür  nlemlerden bazıları izelge üzerinde gösterilerek Fransızcadaki anlamlarından ya da verilen örneklerden hareketle Türkçede  stlenebilecekleri anlamlara yönelik bazı önerilere yer verilmiştir.

Çizelge 29. Çeviri  nerisi

Fransızca	Türkçe �nerisi	Bağlam
Ahi !	Ah! Ay!	Interjection qui exprime la douleur. <i>(Acımak)</i>
Berk ! Beurk !	B�gh!	Exprime le dégoût, l'écœurement. <i>(Tiksinmek)</i>
Chouette !	İşte bu! Harika! Ne hoş!	Tant mieux ! Quelle chance ! <i>(Sevinmek)</i>
Beuh !	Ay! Hıh!	Onomatopée qui exprime le dégoût ou une certaine indifférence.

		(Tiksinmek, İlgisizlik)
Hom ! Hon !	Hımm!	Interjection qui exprime le doute, la défiance. (Şüphe, Güvensizlik)
Sus !	Helal be!	Interjection familière dont on se sert pour exhorter, pour exciter. (Cesaretlendirmek, Coşturmak)

Yukarıdaki çizelgede yer alan ünlemlerin Türkçe karşılıkları, bu ünlemlerin araştırıldığı kaynaklardaki Fransızca açıklamalardan ve verilen örneklerden hareketle önerilmiştir. Bu bağlamda, çizelgede yer alan ve *l'Académie française*⁵ adlı kaynaktan saptanan “Ahi!” ünleminin ilgili kaynakta “Interjection qui exprime la douleur⁶” anlamına geldiği saptanmıştır. Bunun dışında, bu ünlemin aynı zamanda Fransızcadaki “Aïe!” ünleminin farklı bir biçimde sesletimi olarak kullanıldığı da görülmüştür. Dolayısıyla bu ünlemin bu açıklama doğrultusunda Türkçede “Ah ve Ay” anlamlarında bir ünlem görevi üstlenebileceği değerlendirilmiştir.

Çizelgede yer alan ve *Larousse*⁷ kaynağından elde edilen “Berk! ya da Beurk!” ünlemiyle ilgili bu kaynakta “Exprime le dégoût, l'écœurement⁸” olarak geçtiği ve buradan hareketle tikslenme ifade eden bir ünlem olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak bu ünleme Türkçede tikslenme durumlarında kullanılabilen “Böğh!” ünleminin uygun bir karşılık olabileceği değerlendirilmiştir.

Çizelgede yer alan ve *Larousse* kaynağından elde edilen “Chouette!” ünlemiyle ilgili bu kaynakta “Tant mieux! Quelle chance!⁹” örneklerin geçtiği ve buradan hareketle sevinme ifade eden bir ünlem olduğu saptanmıştır. Netice olarak bu ünleme Türkçede sevinme ve mutlu olma durumlarında kullanılabilen “İşte bu! Harika! Ne hoş!” ünlemlerinin uygun karşılıklar olabileceği düşünülmüştür.

⁵ <http://www.academie-francaise.fr>

⁶ <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A8A0715>

⁷ <https://www.larousse.fr/>

⁸ https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/berk_/8857

⁹ <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/chouette/15735#152973>

Yine çizelgede yer alan ve *Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales*¹⁰ kaynağından elde edilen “Beuh!” ünlemiyle ilgili bu kaynakta “Onomatopée qui exprime le dégoût ou une certaine indifférence¹¹” olarak geçtiği ve buradan hareketle tikslenme ve ilgisizlik ifade eden bir ünlem olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak bu ünleme Türkçede tikslenme durumlarında kullanılabilen “Ay!” ve ilgisizlik anlamlarına gelen “Hıh!” ünlemlerinin uygun bir karşılık olabileceği değerlendirilmiştir.

Yukarıda yer alan ve *l’Académie française*¹² kaynağından elde edilen “Hom! ya da Hon!” ünlemiyle ilgili bu kaynakta “Interjection qui exprime le doute, la défiance¹³” olarak geçtiği ve buradan hareketle şüphe ve güvensizlik ifade eden bir ünlem olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla bu ünleme Türkçede şüphe ve güvensizlik durumlarında kullanılabilen “Hımm!” ünlemi önerilmiştir.

Çizelgede yer alan ve *l’Académie française*¹⁴ kaynağında elde edilen “Sus!” ünlemiyle ilgili bu kaynakta Fransızca olarak “Interjection familière dont on se sert pour exhorter, pour exciter¹⁵” açıklamasının geçtiği ve buradan hareketle Türkçede cesaretlendirme ve coşturma durumlarına karşılık geldiği saptanmıştır. Nitekim, bu ünleme Türkçede cesaretlendirme ve coşturma durumlarında kullanılabilen “Helal be!” ünleminin uygun bir karşılık olabileceği söylemek mümkündür.

SONUÇ

Bu çalışmada Fransızcadaki ünlemlerin Türkçeye çevirileri örneklem üzerinden incelenmiştir. Çalışma kapsamında daha önce de belirtildiği gibi, Fransızca ünlemlerin sık yer aldığı Molière’in *L’avare* (Tr. *Cimri*) adlı tiyatro oyunu seçilmiştir. Burada tabii ki Fransızcadaki tüm ünlemlerin incelenmesi çalışmanın kapsamının dışında olacağı için sadece örneklem üzerinde saptanan belli başlı ünlemler tercih edilmiştir. Fransızcada kullanılan ünlemlerin türlerinin incelendiği birinci bölümde ünlem kullanımlarının birçok dilde olduğu gibi birincil ve ikincil olmak üzere iki kategoride değerlendirildiği görülmekle birlikte, bazı durumlarda bu iki türün birlikte kullanılarak bileşik ünlemler oluşturduğu saptanmıştır. Birincil ünlemlerin sadece yansıma

¹⁰ <https://www.cnrtl.fr/>

¹¹ <https://www.cnrtl.fr/definition/beuh>

¹² <http://www.academie-francaise.fr>

¹³ <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A8H0436>

¹⁴ <http://www.academie-francaise.fr>

¹⁵ <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A6S1963>

seslerden oluştuğu buna karşın ikincil ünlemlerin genellikle dilde farklı türdeki sözcüklerin bağlam içerisinde ünlem görevinde kullanılmasıyla oluştuğu değerlendirilmiştir.

Çeviri açısından ele alındığında yansıma seslerden oluşan birincil ünlemler doğrudan konuşmaya ve sesletimdeki tonlamaya göre birbirinden farklı anlamlar içerebileceğinden bu tür ünlemlerin hedef dile yazılı olarak aktarımı zaman zaman güçlükler içerebilir. Zira yazılı dilde sesletimdeki tonlamanın etkisi tam olarak görülemeyeceğinden bu şekilde kullanılan ünlemlerin de kaynak metinde hangi anlamlar üstlenebileceğini saptama konusunda çevirmen güçlükler yaşayabilecektir. Ancak kaynak metinde geçen ünlemin bulunduğu bağlam hedef dil açısından çok iyi değerlendirildiğinde bu tür güçlüklerin daha kolay aşılması mümkündür.

Bu kapsamda, ikinci bölümde kaynak metinde saptanan birincil, ikincil ve bileşik türdeki ünlemlerin çizelgeler üzerinde Türkçeye aktarımları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme neticesinde Eyüboğlu'nun kaynak ve hedef dil bağlamlarını çok iyi bir şekilde dikkate alarak ünlem çevirisi konusunda hedef dile yönelik çeviri yaptığını ve ünlem çevirilerini sahne diline uyarladığını söylemek mümkündür. Ayrıca çevirmenin kültürel dili çok iyi kullandığı söylenebilir. Bununla birlikte Fransızcadaki ünlemlerin Türkçeye aktarımında hedef dil bağlamında farklı biçimlerde çevirilerinin de söz konusu olabileceği değerlendirilmektedir. Çalışmanın son kısmında ise, örneklem dışındaki Fransızca-Fransızca çevrimiçi ve basılı sözlüklerden saptanan ve daha önce Türkçeye çevrilmemiş olan ünlemlere ilk kez Türkçe karşılık önerileri sunulmuştur. Bu önerilerin yapılmasında ilgili ünlemin kaynak dilde geçtiği bağlamla birlikte, yine kaynak dildeki sözlüklerde yer alan açıklamaları ve ünlemle ilgili olarak verilen örnekler dikkate alınmıştır. Bu kapsamda Fransızcada kullanılan ve Türkçede karşılığı olmayan sekiz ünleme Türkçe çeviri önerileri verilmiştir. Son olarak, bu çalışmayla birlikte gerek örneklem üzerinden gerekse diğer kaynakların incelenmesi sonucunda Fransızcada iki yüz kırk üç ünlemin sık kullanıldığı saptanmıştır. Saptanan tüm bu ünlemler çalışmanın sonundaki ek çizelgede Türkçe karşılıklarıyla birlikte verilerek, bir Fransızca-Türkçe Ünlemler Sözlüğü oluşturulmuştur. Ekte verilen bu çizelgede, Fransızca ünlemlerin Türkçe sözlüklerdeki karşılıklarıyla birlikte, örneklemde çevirmen tarafından yapılan çevirileri de verilmiştir. Böylelikle, Fransızca ünlemlerin Türkçe karşılıklarının yanı sıra örneklemde geçen ünlemlerin Eyüboğlu tarafından Türkçeye nasıl çevrildiği ve hangi karşılıkların tercih edildiği ortaya konmuştur.

Dolayısıyla, burada ünlemin Türkçe karşılığı ile çevirmen tarafından tercih edilen çevirileri karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir. Bu da ünlem çevirilerinde sözlük anlamlarının yanı sıra, bağlamın da doğru bir şekilde dikkate alınarak buna göre bir çeviri yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, birçok dilsel unsurun çevirisinde olduğu gibi ünlemlerin çevirisinde de bağlamların doğru bir şekilde dikkate alınması daha doğru ve kabul edilebilir çevirilerin yapılmasına olanak sağlayacaktır. Bu çalışmanın gerek çeviribilim alanındaki araştırmacılara gerek çevirmenlere gerekse çeviri bölümü öğrencilerine ünlem çevirisi konusunda katkılar sunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2007). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ameka, F. (1992). Interjections: The universal yet neglected part of speech. *Journal of Pragmatics* 18,101-118.
- Ballard, M. (2003). *Versus : La version réfléchie*. Paris : Éditions Ophrys.
- Barb ris, J.-M. (1992). Onomatop e, interjection, un d fi pour la grammaire. *L'information Grammaticale*, n 1, 52-57.
- Bosquart, M. (1998). *Nouvelle grammaire française*. Montr al : Gu rin.
- Christophe, P. (2013). *Grammaire française en fiches*. Paris : Ellipses.
- De Villers, M.- . (2009). *Nouvelle grammaire en tableaux*. Paris : Québec Amérique.
- Ertem, C. (1994). *Yabancı dil  ğretiminde çeviri iletişim ve anlama  gesi*, Cilt 5, Ankara: Littera Edebiyat Yazıları.
- Fleck, F. (2008). *Interrogation, coordination et subordination : le latin quin*. Paris : Presses de l'Université de Paris-Sorbonne.
- Grevisse, M. (1969). *Le bon usage* (9e  d.). Paris :  ditions J. Duculot.
- Halté, P. (2013). *Les marques modales dans les chats :  tude sémiotique et pragmatique des interjections et des  moticones dans un corpus de conversations synchrones en ligne*. (Thèse de doctorat En cotutelle avec les Universités du Luxembourg et de Lorraine, présentée à l'Université du Luxembourg).

- Lederer, M. (1994). *La traduction aujourd'hui*. Vanves, FR : Hachette.
- Laporte, M. ve Rochon, G. (2011). *Nouvelle grammaire pratique pour tous*. Anjou : CEC.
- Maral, N. (2010). *Tiyatro Metin Çevirilerinde Çeviri Sorunları*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı, İngilizce Mütercim Tercümanlık Programı.
- Molière, J-B, P. (2000). *Cimri*. (S. Eyüboğlu, Çev.) 1, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Molière, J-B, P. (1960). *Œuvres Complètes de Molière II* (Nouvelle Édition). Paris : Garnier Frères.
- Porée, M.-D. (2011). *La Grammaire française pour les nuls*. Paris: First-Gründ.
- Saraç, T. (1985). *Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Swiatkowska, M. (2006). L'interjection : entre deixis et anaphore. *Langages*, 161,47-56.
- Tok, Z. (2020). Makine çevirisi ve çeviri kuramları. *International Journal of Language Academy*, Volume 8(1), <http://dx.doi.org/10.29228/ijla.41874>.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Wilmet, M. (1997). *Grammaire critique du français*. Louvain-la-Neuve : Duculot.

İNTERNET KAYNAKLARI

- <http://traduction.sensagent.com/> (Erişim Tarihi: 20.10.2020)
- <http://www.academie-francaise.fr/> (Erişim Tarihi: 14.09.2020)
- <https://www.larousse.fr/> (Erişim Tarihi: 10.09.2020)
- <https://www.espacefrancais.com/les-valeurs-des-interjections/#A>(Erişim Tarihi: 07.08.2020)
- <https://www.cnrtl.fr/> (Erişim Tarihi: 07.09.2020)
- <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A8A0715> (Erişim Tarihi: 14.09.2020)
- https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/berk_/8857 (Erişim Tarihi: 10.09.2020)
- <https://www.cnrtl.fr/definition/beuh> (Erişim Tarihi: 07.09.2020)

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/chouette/15735#152973>(Erişim Tarihi: 08.08.2020)

<https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A8H0436> (Erişim Tarihi: 15.09.2020)

<https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A6S1963> (Erişim Tarihi: 14.08.2020)

<https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A8S2017> (Erişim Tarihi: 07.08.2020)

<http://traduction.sensagent.com/haye/fr-fr/> (Erişim Tarihi: 20.10.2020)

EKLER

Çizelge 30. Fransızca-Türkçe Ünlemler Sözlüğü

FRANSIZCA	TÜRKÇE	EYÜBOĞLU'NUN ÇEVİRİSİ
A Dieu ne plaise !	Allah göstermesin!	-
A la bonne heure !	Hele şükür Ha şöyle!	Canıma minnet!
A la croûte !	Haydi yemeğe! Haydi bir şeyler atıştıralım!	-
A l'aide !	İmdat! Yetişin!	-
A l'assassin !	Adam öldürüyorlar!	Adam öldürüyorlar!
A moi !	Yetişin!	-
A mort !	-e ölüm!	-
A quoi bon ?	Neye yarar?	-
A vos marques !	Yerlerinize!	-
A votre santé !	Sağlığınıza!	-
Adieu !	Elveda! Allahısmarladık! Hoşça kal! Kal sağlıklıcakla! Hadi eyvallah!	Hadi eyvallah! Uğurlar olsun öyleyse...
À-Dieu-va !	Evvel Allah! Tanrının izniyle! N'olacaksa olsun! Nerden inceyse ordan kopsun!	-
Ah bah !	Ya! Adam seri de!	-
Ah la barbe !	Amma da can sıkıcı ha! Yeter artık!	-

	İllallah!	
Ah mon dieu !	-	Aman yarabbi! Olur şey değil!
Ah !	Oh ne hoş! Ah! Aman! Uf! Ha!	Vay! Aman! Fenayım! Ah! Eyvah! Ha bak! Evet, tabii! Nerede! Sen gel de... Canım... Ne münasebet! Yoo!
Ah, ah !	Eh!	Vay! A a!
Ah, ça alors !	Eeee! Ne oluyor yani! Bu kadarı da fazla! Pes doğrusu! Aşkolsun!	-
Aïe !	Ay! Uf!	-
Alerte !	Dikkat, Sakın, Aman ha!	-
Allez !	Haydi!	Hadi canım sende!
Allo !	Alo! (Telefonda)	-
Allons donc !	Haydi canım!	-
Arrière !	Savulun, geri çekilin!	-
Au diable !	Cehenneme!	-

	Cehennem olsun! Allah kahretsin!	
Au feu !	Yangın var!	-
Au meurtrier !	-	Can kurtaran yok mu?
Au poil !	Mükemmel, Enfes!	-
Au secours !	İmdat!	-
Au voleur !	Hırsız var!	Yetişin! Hırsız var!
Aux armes !	Silah başına!	-
Bah !	Yok canım! Adam sen de! Aldırma! Pöh! Boş ver!	-
Bas les pattes !	Çek bakayım elini! İndir elini! Dokunma!	-
Baste ! Bast ! Basta !	Adam sen de! Aldırma! Kulak asma! Boş ver!	-
Belle demande !	Amma da soru ha!	-
Ben !	İyi!	-
Bernique !	Ne gezer! Nerde! Boşuna! Ham hayal!	-
Bigre !	Vay canına! Vay anasımı be!	-
Bis !	Bir daha Yeniden!	-
Bisque, bisque, rage !	Çatla da patla!	-

Bof !	Pöh Püh!	-
Bon !	Demek öyle ha! Öyle mi? Bu da nesi!	Hay ömrüne bereket!
Bonne !	Al işte! Gördün mü şimdi! Oldu mu ya!	-
Bonnet de nuit !	Ne can sıkıcı adam!	-
Bonté divine !	Hay Allah! Aman Allahım!	-
Bougre !	Öf be! Aman Allah!	-
Bravo !	Bravo! Yaşa!	-
Brrr !	Uyyyyy!	-
Ça, par exemple !	Pes doğrusu! Bu kadarı da fazla!	-
Chapeau !	Bravo! Aferin!	-
Chic !	Oh! Ne iyi! Ne güzel! Ne şans!	-
Chiche !	Hodri meydan! Yap yapabilirsen!	-
Chut !	Suss! Hişt!	-
Ciao !	Haydi eyvallah! Çav! Bay-bay!	-
Ciel !	Aman Tanrım!	Hey ulu Tanrım!
Circulez !	Dağılın!	

	Durmayın! İlerleyin!	-
Clac !	Tık! Şırak! Şak diye!	-
Clic !	Tık!	-
Comment diable !	-	Vay namussuz
Comment !	-	Vay! Yok canım da söz mü? Bu da nesi? Ne dedin?
Corbleu !	Vay canına! Hay anasını!	-
Coucou !	Hu! Kuku!	-
Couic !	Gık!	-
Crac !	Şırrak! Birdenbire! Ansızın! Şıppadak!	-
Cric !	Cırt diye! Cart!	-
D'abruti !	Sersem! Sersem herif! Şaban!	-
Dame ! Dam !	Yok canım! Deme! Öyle ya! Elbette! Öyle!	-
Debout !	Ayağa kalk! Kalk!	-
Déjà !	Ne çabuk!	-

Des clous !	İstediğin kadar bekle! Boşuna! Hava alırsın! Yapacak bir şey yok!	-
Dia !	Deh!	-
Diable !	Hay kör şeytan! Hay Allah!	-
Diantre ! Au diantre ! Que diantre !	Hay Allah! Vay canına!	-
Dieu ! Bon Dieu ! Grand Dieu !	Tanrım! Aman Yarabbi! Tanrım Sen bilirsin!	-
Ecrase !	Aldırma! Boş ver!	-
Eh bien !	Eh! Peki! Peki öyleyse! Hay Allah! Eh be!	Bakın... Durun! Ee peki? İyi ya! Nasılmış! Öyleyse... Peki! Zararı yok!
Eh quoi !	Allah Allah! Deme be! Yapma yahu!	Aman etmeyin! Ne yapıyorsunuz?
Eh !	Hey!	-
Et comment !	Hem de nasıl! Elbette!	-
Et encore !	Daha ne! Daha ne olsun! Daha ne istersiniz!	-
Euh !	A!	Ne dediniz?

	Hın! Hım! Peki!	
Feu !	Ateş!	-
Fi ! Fi donc !	Püüh! Öf! Tüh! Yazık! Tüh be!	-
Fichtre !	Vay canına!	-
Flic flac !	Calp culp!	-
Flûte !	Tüh! Hay Allah kahretsin! Yuh!	-
Fouchtra !	Allah kahretsin! Tuh! İçine edeyim!	-
Gai !	Ha gayret!	-
Garde-à-vous !	Hazır ol!	-
Gare !	Dikkat!	-
Grande merveille !	-	Olur şey değil!
Ha ! Ha !	Hah, hah, hah!	-
Hallali !	Lâlâlâ!	-
Halte !	Dur!	-
Halte-là !	Dur! Kimsiniz? Artık yeter! İşte o kadar!	-
Hardi !	Ha gayret! Göreyim sizi!	-
Haut les mains !	Teslim ol! Eller yukarı!	-
Haye !	-	Öf be!

Hé ! Hé !	Eh, kim bilir!	-
Hé bien !	Ya! Peki! Pekâlâ	-
Hé quoi !	-	Ne oluyor?
Hé !	Hey! Baksana! Vah! Eyvah!	Ha! Ne o? A a! Dur be! Dur yahu! Ne oluyor? Sen gel de... Ne dedin?
Hein !	Ha? Değil mi? Ne? Nasıl?	-
Hélas !	Yazık! Ne yazık ki...	Ah! Eyvahlar olsun! Hey Allahım ! Nedende söz mü canım? Olur şey değil!
Hem !	Hey! Ya! İhın, ihın	-
Hep !	Hey!	-
Heu !	Öhö, öhö	-
Hi ! hi !	Ha ha ha! Hi hi hi!	-
Hip ; hip ; hip ; hourra !	Ya ya ya, şa şa şa!	-
Ho !	Hey! O! A!	-

Holà !	Yeter artık! Yavaş! Dur Hey!	Hey! Durun bakalım!
Hou !	Tu! Yuh! Yuf!	-
Houp !	Hu! Hop!	-
Hourra ! Hourrah !	Yaşa! Varol!	-
Hue !	Deh!	-
Hum !	Hium!	-
Juste ciel !	-	Allah yok mu?
Justice !	-	Hak adalet nerede?
Là !	Hey!	-
Las !	Yazık! Ne yazık! Eyvah! Heyhat!	-
Ma foi !	Vallahi İnan olsun!	Vallahi... Aman!
Ma parole !	Vallahi! İnanın!	-
Mais !	Allah Allah!	-
Malédiction !	Tüh! Hay Allah kahretsin!	-
Mâtin !	Vay canına	-
Mazette !	Olur şey değil!	-
Merci !	Teşekkür ederim	-
Merde !	Allah kahretsin, Yuh be! Tüh!	-

Miam-miam !	Ham ham!	-
Mince !	Hay Allah kahretsin! Tüh! Allah Allah!	-
Minute !	Bir dakika! Biraz bekleyin!	-
Miséricorde !	Allahım! Aman yarabbim! Tanrım!	-
Mon Dieu !	Tanrım! Aman Yarabbi! Tanrım sen bilirsin!	Aman... Hadi canım sende Ah, ah! Allah Allah! Canım... Elbette canım! Kusura bakma ama... Sen bana bırak!
Mon œil !	Pışşt! Yok canım!	-
Morbleu !	Hay Allah! Allah Allah! Tüh!	Hay Allahım! Hayret bir şey ya!
Morgué ! Morguenne ! Morguienne !	Hay Allah! Allah kahrettin! Tüh tüh tüh!	-
Mort à !	-e ölüm, Kahrolsun...!	-
Mort !	Kahrolsun!	-
Motus !	Ağzını tut! Kes sesini! Sus!	-
Nenni !	Hayır, değil işte! Yok!	Yoo!

	Olmaz!	
Nenni-da !	Hayır, Değil! Yağma yok!	-
Nom de Dieu ! Nom d'un chien ! Nom d'une pipe ! Nom de nom !	Vay canına! Hay Allah kahretsin! Tüh Tüh! Allah belâsını versin! Hay kör şeytan hay!	-
Nom d'un petit bonhomme !	Ulan kerata! Hergele!	-
Notre-Dame !	Aman ya Rabbi!	-
Ô !	Ey! Hey! Behey!	Ah! Canım...
Ô Ciel !	-	Hey Ulu Tanrı!
Ô combien !	Pek çok! Hem ne kadar!	-
Oh !	A! Öf be!	Aman! Nah işte!
Oh ! oh !	-	Hoppala!
Ohé !	Hey! Bana bak! Baksanıza!	-
Olé ! ollé !	Yaşa! Bravo! Haydi bre!	-
Ouais !	O! A! Vay! Vay anasını!	Bak hele! O ne?
Oui-da !	Evet öyle, elbette!	-
Ouïe !	Ay!	-

Ouille !	Uf!	
Oust ! Ouste !	Haydi, Hadi bakalım! Yallah!	-
Paix !	-	Uzatma! Yeter artık!
Palsambleu !	Hay Allah! Allah kahretsin!	-
Pan !	Pat! Küt! Güm! Tak!	-
Par ma foi !	Vallahi İnan olsun!	Aman! Aşk olsun!
Parbleu !	Öyle ya! Bak hele! Elbette! Neden olmasın!	-
Pardi !	Vallahi! Hay Allah! Tüh be!	-
Pardieu !	Vallahi!	-
Pardon !	Hiç sorma! Pes doğrusu! Bağışlayın, Özür dilerim! Affedersiniz!	-
Parfait !	Tamam, Çok iyi!	-
Patapouf !	Pat! Pattadak! Pat diye!	-
Patati, patata !	Yok söyleymiş,	-

	Yok böyleymiş! Yok şu! Yok bu!	
Patatras !	Paldır küldür! Pat!	-
Patience !	Bekleyin! Sabredin biraz! Lütfen biraz sabır!	-
Peau !	Hava! Hava alırsın! Avucunu yala!	-
Peste !	Vay canına! Deme yahu!	Canın cehenneme!
Pet !	Dikkat!	-
Peu !	Hem de nasıl! Elbette! Evet!	-
Peuh !	Pöh! Pöh!	-
Pif !	Pat, küt. Pat, çat	-
Plouf !	Cump! (Suya düşen bir nesnenin çıkardığı ses)	-
Pouah !	Pöh! Pöf!	-
Pouf !	Pattadak, Küttekek!	-
Psitt ! Pst !	Hiş! Hiş!	-
Que diable !	-	Hey Allahım! Dur yahu!
Que si !	Öyle işte!	-
Quoi !	-	Olur şey değil! Ne?

Rideau !	Yeter! Kesin artık!	-
Sacredieu ! Sacrebleu !	Kör olası Kahrolası!	-
Sacristi ! Sapristi !	Hay Allah! Canına yandığımın! Vay canına! Anasını satayım!	-
Salut !	Merhaba! Selam! Eyvallah! Hoşça kalın! Allahısmarladık!	-
Silence !	Susun! Susalım!	-
Ta gueule !	Kapa çeneni, sus!	-
Tant mieux !	Daha iyi! İyi oldu! İyi ya!	Aman ne iyi! İyi ya!
Tant pis !	Yazık!	-
Tchin-tchin !	Çin çin! Şerefe! Sağlığınıza!	-
Té !	Aaa! Bak hele!	-
Textuel !	Aferin iyi bildin! Tam böyle! Aynen!	-
Tintin !	Nah! Hava!	-
Toc !	Tık, tak	-
Tonnerre ! Tonnerre de Dieu !	Lânet! Kahrolası!	-

	Allah'm belâsı!	
Tope !	Hayhay!	-
Tout beau !	-	Biraz yavaş!
Tralala !	Hoppala! Allah Allah! Yaşsa!	-
Tu parles ! Vous parlez !	Ne demezsin! Oda laf mı!	-
Tudieu !	Hay Allah! Allah kahretsin!	-
Turlututu !	Vay vay vay! Sevsinler!	-
Va !	Haydi neyse! Aldırma! Olsun! Boş ver! Dikkat, Aman ha!	-
Ventrebleu !	Allah kahretsin! Allah belânı versin! Allah belâsını versin!	-
Vertubleu ! Vertuchou !	Allah kahretsin! Tüh be!	-
Vingt-deux !	Dikkat!	-
Vivat !	Yaşasın!	-
Vive ! Vivent !	Yaşasın!	-
Vlan !	Şırak!	-
Vogue la galère !	Ne olursa olsun! Anasını satayım!	-
Youp !	Çabuk! Çabuk çabuk! Yallah!	-

Zest !	Nah!	-
Zut !	Tüh be! Tüh! Allah kahretsin!	-

